

GNASI IGLESIAS

6719

La Mare Eterna

DRAMA

5

A L'ENRIC BORRÁS

Digitized by the Internet Archive
in 2013

PERSONATGES

MARIÓ.	18 anys
FLORENCI	25 »
GABRIEL	22 »
ANDREU	55 »
ENGANYA-AMOS	60 »
ROS	26 »
LLEC	30 »

L'acció, a la comarca del Vallès.

Època, actual.

Esquerra i dreta, les de l'actor.

Aquesta obra va ésser representada per primera vegada a Barcelona en el «Teatre de Novelats», la nit del 22 de Novembre de 1900, baix el següent repartiment: MARIÓ, D.ª Dolors Delhom; FLORENCI, D. Enric Borràs; GABRIEL, D. Enric Guitart; ANDREU, D. Jaume Borràs; ENGANYA-AMOS, D. Vicens Daroqui; Ros, don Enric Vinyals; LLEC, D. Joaquim Vinyas.

Director artístic: D. Enric Borràs.

Anteriorment, com a prova d'estudi, LA MARE ETERNA va representar-se a Sitges, en el

teatre del «Prado Suburense», la nit del 8 de Setembre de 1900, per l'agrupació dramàtica «L'Avançada», amb el següent repartiment:
MARIÓ, Srta. Susagna Molgosa; FLORENCI, D. Andreu Guixer; GABRIEL, D. Victor Baldirà; ANDREU, D. Antoni Cussó; ENGANYAMOS, D. Miquel Sirvent; ROS, D. Joan Quintana; LLEC, D. Agustí Gambús.

Director artistic: l'autor.

ACTE PRIMER

Cuina-menjador d'una masia acomodada. Al fons, l'entrada principal, ovirant-se una gran extensió de terra de regadiu plena de gabellons de blat posats simetricament. A l'angol de la dreta domina una llar molt ampla: la xemeneia am volta de campana, i l'escudeller ple d'objectes de pisa, de caràcter antic. Al primer terme de la dreta, una finestra, am la vidriera oberta, veient-se l'hort, am roserars i altres plantes, al bo de la florida. Entre aquesta finestra i la llar, una fontana de terrissa verda, am pica, aixeta, savó i un aixuga-mans. Al fons, a continuació de la llar, l'aigüera i els fogons amb escorre-plats de fusta blanca. A l'esquerra, d'esquena al public, una escala d'obra. Al costat de la mateixa, una obertura que dona accés a una altra dependència; i a l'unic replà, un rellotge de caixa i una porta que comunica als dormitoris, amb uns goigs enganxats a un plafó. Sota la volta de

l'escala, la porta del rebost. Al primer terme de l'esquerra, una taula de noguera, i, paral·lament a la mateixa, arrambat a la paret, un banc, també de noguera, amb els espatllers ben alts. Del damunt del banc, a uns dos metres d'alçada, pengen tres rosaris. A tot volt de l'escena, una socalada de rajoles de diferents colors. Decoren les parets tres quadros a l'oli representant escenes bíbliques, algunes plates de tons virolats, dngues cornucopies i altres ornamentals, tot ben antic. De part a part del montant que sosté la xemeneia, penja una cortineta de roba de rovell. La llar és encesa, i an el pedriç bi ha molta llenya, uns tres-peus, uns calamastecs, una olla que fumeja i una paella am vianda fregida. Ben repartits per tota la cuina, un manat de farigola, unes graelles, un saler, un ventall, paelles, caceroles d'aram, etc. Damunt de l'aigüera, un gibrell amb escarola en remull, un porró blau, ple de vi; unes cetrilleres, una llumanera, una galleda de fusta i un canti de terra. Del sostre pengen enfilalls de tomatecs, i forcs d'alls i cebes. Als plafons de la porta principal bi ha dugues creus de grill de palmó. Convenientment repartides per l'escena, unes quantes cadires de vaqueta. Al davant de la finestra, un silló, també de vaqueta. Garbells, forques i altres eines.

Es cap-al-tard d'un dia del mes de Juny.

ESCENA I

LA MARIÓ I L'ANDREU

(La Marió, tot cantant en veu baixa, extén unes estovalles sobre la taula. Després hi posa les cetrilleres, el porró, un pa sencer i una gani-veta. Seguidament apareix l'Andreu per la dreta del fons.)

ANDREU

Hola, Marió.

MARIÓ

Déu vos guard, oncle.

ANDREU

Com tenim el sopar?

MARIÓ

Mireu: ja paro la taula.

ANDREU

Ah, ah! *(S'asseu aprop de l'escala.)*

MARIÓ

Com se coneix que ja teniu gana!

(*Va servint la taula pera set persones. Els plats són blancs, am viuetes blaus. Les culleres i forquilles, de boix. Sobre cada plat destinat a l'Andreu, en Gabriel i en Florenci hi posa un tovalló.*)

ANDREU

Sí, que'n porto avui.

MARIÓ

Això és bo. (*Curt silenci.*) Que no vénen aquells?

ANDREU

Qui?

MARIÓ

En Gabriel i en Florenci.

ANDREU (*un xic malhumorat*)

Els he deixat al camp amb els segadors.

MARIÓ

Que li agraden al senyor Florenci les coses de pagesia!

ANDREU

Sí, que li agraden. Més que les de ciutat. Tot-hom s'enamora de lo dels altres.

MARIÓ

És molt bon minyó, oi, oncle?

ANDREU (*de mala gana*)

Sí... Però és tant aixelebrat!

MARIÓ

Aixelebrat?... Què voleu dir? Bé sembla prou quiet.

ANDREU

Ho sembla. Però si te l'escoltes... Jo no sé com no l'ha corretgit el seu pare... Ja té sort de que no està bo i de que és fill de don Climent, que, si no, prou el treuria de casa!

MARIÓ

Voleu dir que n'hi ha per tant?

ANDREU

Ja ho crec que sí!

MARIÓ

No'n feu cas, oncle. No veieu que'l pobre no gasta salut?

ANDREU

Jo penso que tot li prové dels seus escrits... Perquè hi ha escrits, Marió, que són

un corc pel còs i per l'ànima. I els d'en Florenci no poden ser pitjors.

MARIÓ

Un jove tant instruit!

ANDREU

Que'n fan de mal les ditxoses lletres!

MARIÓ

Escriu unes histories més boniques!

ANDREU

(aixecant-se i passejant per l'escena)

Tot són falornies. El paper pren lo que li donen. Saps lo que hauriem de fer, amb en Florenci?

MARIÓ

Què sé jo!

ANDREU

No escoltar-lo per res. Perquè, mira lo que són les coses: fins en Gabriel se l'escolta. Ja ho veus, en Gabriel, un xicot tant espavilat.

MARIÓ

No veieu que té tant bon cor?

ANDREU

És clar que ho deu fer això! (*Ben accentuat.*) Però jo no estic tranquil.

MARIÓ (*amb una mica d'ansia*)

Per què, oncle?

ANDREU

Tinc por que en Florenci, amb els seus escrits, no'm distregui an el meu fill i li faci perdre la carrera.

MARIÓ

Voleu dir?

ANDREU

Sí, sí... Sempre estic am l'ai al cor. Si això dura massa...

MARIÓ

No passeu quimera, oncle, que en Gabriel serà un capellà molt virtuós.

ANDREU

Jo veig que ell aprecia molt an en Florenci.

MARIÓ

És clar que sí! Com que de petits que's coneixen!

ANDREU

Se l'estima com un germà.

MARIÓ

Com que ha d'esser aixís...

ANDREU

Devegades també's perd la vocació.

MARIÓ

Bé; però ell ha de recordar-se que la seva mare, abans de morir, va fer-li prometre que estudiaria pera capellà pera encomanar tota la vida la seva ànima a Déu.

ANDREU

Allavors encara era un noi: avui ja és un home fet.

MARIÓ

No temeu res.

(Per la dreta del fons compareixen en Gabriel i en Florenci. El primer vesteix trajo talar, am sotana i manten. El segon va vestit amb americana i pantalons de tons clars, berret tou de color de cendra, un xic caigut d'ales, i camisa i corbata a la nêgligé. Va am barba i bigoti castanys, tirant a ros, am cert escaient. Al compareixer du una rosella a la boca. Ve molt content i sofocat pel sol.)

ESCENA II

ANDREU, MARIÓ, GABRIEL I FLORENCI

GABRIEL

Déu vos guard.

FLORENCI

Bones tardes.

ANDREU

Hola, nois.

FLORENCI

(aixugant-se la suor del front)

Quina xafogor!

GABRIEL

Ara's gira un xic de marinada. Em sembla que avui, aquesta nit, se sentirà fresqueta.

MARIÓ

(mirant am curiositat an en Florenci)

Quina rosella més maca que porta, senyor Florenci!

FLORENCI *(somrient)*

La meva boca floreix.

MARIÓ (*rient am candidesa*)

Doncs, miri: li escauen d'allò més, les flors.

ANDREU (*reptant-la*)

Què dius ara?

MARIÓ (*avergonyida*)

Res, oncle.

ANDREU

Això no ho diuen les noies!

FLORENCI

No ho ha dit pas am malícia. Oi, Marió?

MARIÓ

No, senyor.

ANDREU

Apa, vés enlestint el sopar, que aviat vindran els moços.

(*La Marió's dirigeix a la llar.*)

MARIÓ

Aviat estarà.

ANDREU

Aixís, dòna.

GABRIEL (*molt content*)

Pare: quina cullita aquest any!

ANDREU

Sí: Déu n'hi doret.

GABRIEL

Quines espigues més granades i més plenes!... Deveu estar satisfet, veritat?

ANDREU

No estic gens descontent.

FLORENCI

Que és hermós un camp de blat abans de segar, tant ros, boi caient-hi'l sol!

GABRIEL (*dirigint-se cap a l'escala*)

Sí que ho és, sí.

FLORENCI

Tot brodat de roselles!

GABRIEL (*rient*)

Com t'entusiasmes!

FLORENCI

Sí que m'entusiasmo. Com hi disfruto amb aquesta vida!

GABRIEL (*rient i anant pujant l'escala*)

Ja't dic jo de Florenci!

FLORENCI

Sí, tu vés rient.

GABRIEL

Ja torno desseguida.

(Desapareix per la porta esquerra del replà de l'escala. En Florenci s'apoya en un cantell de la taula.)

ESCENA III

LA MARIÓ, L'ANDREU I EN FLORENCI

MARIÓ

(deixant una plata d'escarola damunt de la taula)

Vol fer el favor, senyor Florenci?

FLORENCI

Ah! Sí, Marió. *(Separant-se de la taula.)*
Quina escarola més maca!

MARIÓ

És blanca i fresca: veritat?

FLORENCI

Més que la neu.

(La Marió amaneix l'escarola. Després llesca pa moreno, repartint-ne per tota la taula.)

ANDREU *(asseient-se al banc escó)*

I que tal, com se troba, Florenci?

FLORENCI

Molt bé, Andreu; molt bé. Am quin dalit he caminat avui!

ANDREU

Sap lo que'm deia'l seu pare aquest dematí?

FLORENCI

Què us deia?

ANDREU

Que a vostè no li convé treballar gens ni mica de cap, perquè s'encaparra molt i...

FLORENCI

Oh! El pare, el meu bon pare!

ANDREU

Que no té raó? Lo que vostè fa, de llegir tant i escriure tot el dia, de cap manera pot ser-li bo. Després... que enraona massa i es fadiga...

FLORENCI

Si encara'm distrec.

ANDREU

I lo que ha fet aquesta tarda? Que's creu que li ha d'anar bé'l córrer pels camps, amb aquest sol de Juny que cau tant aplomat?

FLORENCI

El sol, el sol! No sé per què se l'ha d'estimar tant poc, quan tot ho devem an ell!

ANDREU

És que vostè n'abusa.

FLORENCI

Bé massa que allà a casa he hagut de viure-hi, sense sol, sempre a l'ombra, ben arraserat com una planta d'invernacle. Que us penseu, pel que ve de ciutat, que és poc hermosa i comfortable aquesta vida d'aquí, a ple aire i a plena llum?

ANDREU

No li diré lo contrari; però no sé si a vostè...

FLORENCI

I bé: què us ha dit més el pare?

ANDREU

Oh! Don Climent m'aprecia molt!

FLORENCI

Com us mereixeu.

ANDREU

No tenia prou boca per alabar-me. Tot ho ha vist tant ben conresat... Lo que és de

parcers com jo, m'ha dit que no n'hi havien pas, avui.

FLORENCI

Us ha fet molta justícia.

ANDREU

Segons ell, en aquesta masia s'hi conserva encara l'aspecte senyorial dels seus avis. I això li agrada molt, al seu pare.

FLORENCI

Veritablement, en tot ella s'hi respira un ambient d'antigor...

ANDREU

Ben agradable, per cert. Es veu, al primer cop d'ull, que en aquesta casa hi han viscut persones de suposit.

FLORENCI

I no ha dit quan tornarà'l pare?

ANDREU

No. Jo prou l'he pregat pera que's quedés uns quants dies; però...

FLORENCI

És clar que sí.

(Torna en Gabriel, vestit no més am la sotana.)

ESCENA IV

ELS MATEIXOS, MÉS EN GABRIEL

GABRIEL

Què diu, què diu en Florenci?

FLORENCI

Parlavem del pare.

GABRIEL

Ah! Vès si no podia quedar-se aquí per
passar uns quants dies am nosaltres.

FLORENCI

Tota la culpa la deu tenir el metge.

GABRIEL

Per què?

FLORENCI

Perquè li deu haver dit que jo estava
molt bo.

GABRIEL

Millor que se n'hagi anat content. Com
que t'hi trobes molt, de bé...

FLORENCI

Si m'hi trobo!... Vès com passa 'l temps!
Tot rient rient, ja fa tres mesos que sóc entre
vosaltres.

(La Marió va preparant el sopar.)

GABRIEL

I no te'n canses, oi?

FLORENCI

I què tinc de cansar-me'n! Si això és viure
al Paradís!

GABRIEL *(rient)*

Com exageres!

FLORENCI

La vida contemplativa que faig, la tran-
quil·litat d'aquesta casa, i, sobre tot, lo
sanitosa que és la comarca... Aquí'l meu es-
perit se conforta i s'asserena.

ANDREU

Jo crec que més aviat s'atabala.

FLORENCI

Per què ho dieu?

ANDREU

Perquè vostè pensa molt i discuteix massa.

FLORENCI

Què voleu fer-hi? És el meu natural.

ANDREU

Vès què'n treu d'enraonar tot el dia amb els nostros moços? Que no veu que's rebaixa?

FLORENCI

Que poc me compreneu!

ANDREU

Jo fos, com vostè, l'hereu d'aquesta hisenda...

FLORENCI

Què farieu?

ANDREU

Voldria que se'm respectés.

FLORENCI

Què enteneu vós per respecte? El servilisme, l'humiliació, el temor? Dels vostres moços jo no vui altra cosa que la seva franca voluntat.

GABRIEL

És que sí que te'n porten!

ANDREU

Sembla que'ls hagi encegat a tots tres. Cregui que per vostè farien qualsevol sacrifici.

FLORENCI (*am fruició*)

Ho veieu?

GABRIEL

Això no pot negar-se.

FLORENCI

És clar que no. M'agraden més ells, rustics com són, però amb el cor generós, que molta gent que conec, sense comprensió de la vida i am refinaments perversos. Ells no són instruits; però senten lo que jo vui que sentin, s'emocionen amb els meus cants, i viuen la meva obra: són poetes inconscients.

ANDREU

Tot lo que vulgui, Florenci... Però 'ls tres són robustos, gasten força salut... i si vostè s'escarraça per ells, ja veurà, ja veurà...

FLORENCI

Oh! És que a un malalt, com jo, de debilitat, no sols li fan bé 'ls aliments sustanciosos i els aires sans, sinó que també li és bo viure en mig d'humanitat ben vigorosa!

GABRIEL

El pare vol dir que t'ho prens massa a la valenta.

FLORENCI

No sé per què ho dius. (*An en Gabriel.*)
Que't penses que vui tornar a fer la vida artificial de ciutat? No... Jo no sento aquella poesia macabra ni l'art histeric que allà està de moda.

GABRIEL

Mira que vas fer obres...

FLORENCI

Els meus versos d'allavores eren, segons molts, dolços, melangiosos, refinats. Els d'ara diu que són rustics, selvatges... i fins brutals! Doncs, aixís m'agraden. Vui que cada vers vessi poesia, força, llum.

GABRIEL

I com tens el poema?

FLORENCI

Bastant avançat.

ANDREU

Vaig a veure aquells si vénen.

(*Se'n va per la dreta del fons.*)

ESCENA V

ELS MATEIXOS, MENYS L'ANDREU

GABRIEL

Noi, estic cansat!

FLORENCI (*mirant a la Marió*)

Com treballes, Marió!

MARIÓ

Ten compte!

GABRIEL

Sí que treballes massa.

MARIÓ

Fugiu! L'escarraç!...

GABRIEL

Jo no sé per què'l pare no ha de volguer una dòna per ajudar-te. A casa hi ha molta feina, per tu sola.

MARIÓ

Bé prou coses que dono a fer. Ja ho diu l'oncle, ja, que vol pendre una minyona.

GABRIEL

Faria molt ben fet.

MARIÓ

No n'hi ha per tant.

(Agafa una galleda i es dirigeix cap al fons.)

GABRIEL

Ont vas ara?

MARIÓ *(girant-se)*

A pouar aigua per posar el vi en fresc.

GABRIEL

Espera an els moços.

MARIÓ

Ui, d'aquí que ells vinguin!

(Desapareix, cantant alegrement, per l'esquerra del fons.)

ESCENA VI

EN FLORENCI I EN GABRIEL

FLORENCI

Quina criatura més xamosa!

GABRIEL

Sí que ho és.

FLORENCI

I a proposit, Gabriel. Dies ha que vui parlar-te d'una cosa.

GABRIEL

Digues.

FLORENCI

Ja ho hauria fet; però és tant delicada, que'm sabria greu ofendre-t. Sóc tant especial, que quan tinc una observació feta, friso fins que l'he comprovada per veure si m'he equivocat o no... Devegades pot-ser resulto indiscret.

GABRIEL

Parla sense recel... Ja saps que pots parlar-hi... (*Un xic torbat.*)

FLORENCI

Me seras franc?

GABRIEL

Com sempre, Florenci.

(*En Florenci invita a seure an en Gabriel.*)

FLORENCI (*molt baix*)

Doncs vaig a dir-t'ho.

(*Seuen aprop de la taula.*)

GABRIEL

Digues.

FLORENCI

Vinc observant que la Marió i tu...

GABRIEL

Què vols dir?

FLORENCI

Em sembla que us estimeu i encara no us en heu adonat.

GABRIEL (*torbant-se*)

T'enganyes, Florenci, t'enganyes.

FLORENCI (*somrient*)

No, home, no.

GABRIEL

Què has vist? Què has notat?

FLORENCI

Res de mal. (*Somrient sense malícia.*) Però, us estimeu, us estimeu.

GABRIEL

Jo't prometo, Florenci...

FLORENCI

Vaja, Gabriel, no dissimulis.

GABRIEL

Jo no sé en què t'has fixat?

FLORENCI

En què m'he fixat?

GABRIEL

Sí... (*Molt torbat.*) Digues.

FLORENCI

Quan ella't mira, creu que està tota encisada. I quan tu't mires an ella, sembla que contemplis a una imatge. En les vostres mirades hi ha llum d'amor... d'un amor místic sensual. (*Tus un xic fatigat.*)

GABRIEL

És cert que la miro am molt bona voluntat. Fes-te carrec que m'és cosina. De petita, que va quedar sense pares, ha viscut sempre aquí. Sent els dos infants, tot lo dia anavem junts i saltavem com els aucells. Si gaire bé l'estimo com una germana!

FLORENCI

Tu l'estimes i voldries que't correspongués. Vaja: no m'ets prou franc.

GABRIEL (*molt baix*)

' No?

FLORENCI

És clar que no. Sembla que vulguis desorientar-me.

GABRIEL

Doncs, com vols que't parli?

FLORENCI

Diga-m que no tinc dret de saber les teves intimitats, però no m'enganyis. T'adverteixo que la meva insistència és pel teu bé. Perquè tu sofreixes molt... tu estas molt trist... tu estimes... Sí: tu estimes a la Marió.

GABRIEL (*mirant cap enfòra*)

Calla! Calla, per favor!

FLORENCI

L'altre estiu ja vaig tenir ocasió de veure unes petites espurnes d'aquest amor que tu ara pretens ofegar. I, creu-me, no us he oblidat més, a la Marió i a tu... (*Torna a tossir.*)

GABRIEL (*am gran prec*)

Calla, Florenci!

FLORENCI

Am quina ansia he esperat aquest any que tornessis del seminari!

GABRIEL

Per parlar-me d'això?

FLORENCI

Sí. I pel gust de passar una temporada junts.

GABRIEL

Tu ets molt bo!

FLORENCI

Penso molt en la teva sort. Recordo que en l'infantesa eres molt vehement i enjogaçat. La mort de la teva mare va causar-te, com és natural, un gran sentiment... Però d'allavors ençà no has estat mai més alegre... Sempre t'he vist melancolic i capficat... com esclau d'una obsessió... per mi incompreensible. Perdona si per aquests motius jo dubto de la teva vocació.

GABRIEL

Pobre de mi!

FLORENCI

Em fas pena, tant jove i tant apocat. Tu duus la llum santa de l'amor en el teu cor. No vulguis apagar-la: te resplendeix als ulls.

GABRIEL (*quasi plorant*)

Oh! Sí, sí!

FLORENCI

És cert? És cert?

GABRIEL

Sí: jo estimo.

FLORENCI

A la Marió?

GABRIEL

Sí... sí. No ho diguis, no ho diguis mai a ningú!

(Apareixen l'Andreu i la Marió per l'esquerra del fons. La Marió, am la galleda plena d'aigua.)

ESCENA VII

ELS MATEIXOS, MÉS LA MARIÓ I L'ANDREU

ANDREU

T'afanyes massa, Marió.

MARIÓ

No, oncle, no. *(Posa'l porró en fresc.)*

ANDREU

Apa, que aquells ja vénen.

FLORENCI

Ah, ah!

(L'Andreu, en Gabriel i en Florenci van a la fontana a rentar-se les mans.)

GABRIEL

Que deuen estar cansats!

FLORENCI

L'Enganya-amos, que ja és vell, deu estar-ho força.

ANDREU

Ell rai, que gasta salut!

GABRIEL

Es un home de ferro.

FLORENCI

I molt alegroi!

ANDREU

Ja són aquí.

(Per la dreta del fons compareixen l'Enganya-amos, el Ros i en Llec. Tots tres van espitregats i am barret de palla. Vènen molt suats i colrats pel sol. L'Enganya-amos duu la falç a la mà. El sol és post. Se sent el cant dels grills.)

ESCENA VIII

ELS MATEIXOS, MÉS L'ENGANYA-AMOS, EL
ROS I EN LLEC

ENGANYA-AMOS

Bona hora!

ROS

Salut tot-hom.

LLEC

Déu vos guard.

FLORENCI

Hola, segadors!

ENGANYA-AMOS

Què hi ha, senyor Florenci?

FLORENCI

Molta gana.

ENGANYA-AMOS

Això és bo! Que tal? Li hem agradat, avui?

FLORENCI

Molt! Lo que és vós, sou un segador dels
més braus.

ENGANYA-AMOS

I ben nèt que sí! Miri quines osques!
(*Ensenyant-li la falç.*) Pobra falç! Com ha
brandat aquests dies! Toqui-la, que encara
crema. Nostramo: veieu: l'haurem de dur a
esmolar.

ANDREU

Bé, això fins a l'any vinent. Vés a endre-
çar-la am la d'aquests.

ENGANYA-AMOS

Com us sembli. Renoi, quina cullita!

ROS

Oh! Sí que serà grossa!

ENGANYA-AMOS

Jo, en ma vida he segat una mojada més
maca que la de la banda de la sinia.

LLEC

Quina ufana!

ENGANYA-AMOS

Sí: quin blat més hermós! Aquest any no
hi ha pogut res la llampadura. Quins brins
més sapats! Semblava, tot segant, que arra-
sessim un canyar.

ANDREU

Apa, desa aquesta eina, que soparem desseguida.

ENGANYA-AMOS

Som-hi, doncs.

ANDREU (*an el Ros i en Llec*)

Ja heu abeurat el bestiar?

ROS

Sí, nostramo.

ENGANYA-AMOS

Ja torno. (*Desapareix, am la falç, pel fons esquerre.*)

ESCENA IX

ELS MATEIXOS, MENYS L'ENGANYA-AMOS

LLEC

Que ja han posat el vi en fresc?

MARIÓ

Sí. Me n'he cuidat jo mateixa.

LLEC

Ah!

FLORENCI

Veniu molt suats, minyons!

ROS

Això no és res.

LLEC

És salut.

ROS

Lo que tinc és el cap desballestat.

FLORENCI

De què? Del sol?

ROS

No, senyor: del ditxós cant de les cigales.

LLEC

Com cantaven, les gandules!

FLORENCI

Que no us agraden els seus cants?

ROS

No, senyor: fan venir mandra.

LLEC

No pas ane mi.

ROS

Doncs ane mi m'ensopeixen.

ANDREU

Tu sí que am poca cosa en tens prou.
Fossis bon feiner!

ROS

Vós, mai esteu content.

ANDREU

Com que no més penses en el ball...

ROS

Ja veureu: com que un és jove i té bones
cames...

ANDREU

Bé, bé: deixem-ho córrer.

(Torna l'Enganya-amos, tot corrent.)

ESCENA X

ELS MATEIXOS, MÉS L'ENGANYA-AMOS

ENGANYA-AMOS

Per mi ja podem batre.

FLORENCI

Que'n teniu de gana!

ENGANYA-AMOS

Més que tots plegats

FLORENCI

Com heu treballat, avui!

ENGANYA-AMOS

Am quin coratge, eh? Que vagin dient-me vell, aquests joves presumits.

FLORENCI

Si encara'ls feu la pols.

ENGANYA-AMOS

I ben depressa, que sí.

ROS

Com us alabeu, com us alabeu!

ENGANYA-AMOS

Això és alabar-me?

ROS

Sí.

ENGANYA-AMOS

Que't penses que faig com tu, baldufa d'envelat?

ANDREU

Apa, apa, a sopar.

ENGANYA-AMOS

Som-hi.

(*L'Andreu se col·loca al mig de la taula. Aquest, la Marió i en Gabriel se senyen i diuen la benedicció. L'Enganya-amos, el Ros i en Llec miren, indecisos, a l'Andreu, fins que'l primer, poc a poc i am recel, se dirigeix a la fontana pera rentar-se les mans. El Ros i en Llec fan lo mateix. En Florenci, que al començar la benedicció de la taula se n'ha anat a la porta del fons, recolzat al llindar, se contempla'l paisatge. Acabada la benedicció, l'Andreu i en Gabriel s'assenen pera sopar. Va sentint-se'l cant dels grills.*)

ANDREU (*un xic enfadat*)

A sopar!

(*Els moços s'asseuen entorn de la taula. La Marió'ls acosta la galleda amb el porró.*)

GABRIEL

(*an en Florenci, que segueix mirant el paisatge*)

Florenci...

FLORENCI (*girant-se*)

Ah!

GABRIEL (*molt amable*)

Vaja, home.

ENGANYA-AMOS

Cap viu, a l'hora de l'àpat!

(*Se serveixen escarola. La Marió també.*)

FLORENCI

Eh, que és maca, Gabriel, aquesta escarola?

GABRIEL

Molt.

ENGANYA-AMOS

I és tendra.

ANDREU

Se fa bona, al nostre hort.

(Silenci. Van menjant.)

ENGANYA-AMOS

Llec: que estas cansat?

LLEC

No.

ROS

Aquest no's cansa mai.

ENGANYA-AMOS

Com que és masell...

(Silenci. Segueixen menjant escarola.)

LLEC

Penseu que sóc com vós?

ENGANYA-AMOS

Dóna-m el porró.

LLEC (*donant-li*)

Teniu.

ENGANYA-AMOS

Ah, ah! (*Beu.*)

(*La Marió retira la plata de l'escarola.
Se'n va a la llar i aboca en una altra
plata tota una ollada de mongetes.*)

FLORENCI (*als moços*)

En havent sopat us llegiré uns versos que he fet avui.

ROS

Ah! Sí?

ENGANYA-AMOS (*deixant de beure*)

Qui vol beure?

ROS

Jo.

ENGANYA-AMOS (*donant-li'l porró*)

Apa, que raja.

ROS

Quin vidre més fresc! (*Beu.*)

ENGANYA-AMOS

Va de vals.

(*La Marió posa la plata plena de mongetes
al damunt de la taula. Muda'l plat an en*

Florenci. L'Andreu se serveix primer que tots. L'arc silenci.)

FLORENCI (*a l'Enganya-amos*)

Escolteu, Josepó.

ENGANYA-AMOS

Mani.

FLORENCI

De què ve que us diguin Enganya-amos?
(*El Ros i en Llec se posen a riure.*)

ENGANYA-AMOS

Vès ara am què surt, vostè!

FLORENCI

M'agradaria saber-ho.

(*El Ros i en Llec no poden aguantar-se'l riure.*)

ENGANYA-AMOS

Vaja, no rigueu, poca-soltes!

ROS

Doncs contesteu lo que us pregunten.

LLEC

Ara sí que us han ben atrapat!

ENGANYA-AMOS

Fugiu! El gran secret!

FLORENCI

Doncs, veiam: per què us diuen Enganya-amos?

ENGANYA-AMOS

Aquest mal nom és el dot del pare.

(Tot-hom esclafeix a riure.)

FLORENCI

El dot del vostre pare?

(Tots se serveixen mongetes, menys l'Enganya-amos, que està distret.)

ENGANYA-AMOS

Era ell el que, segons deien, enganyava als amos.

(Tot-hom se posa a riure.)

ROS

Tu, Llec: diu que era son pare...

LLEC *(rient)*

Sí, son pare.

FLORENCI

Pobre home!

ENGANYA-AMOS

Va estar de parcer en moltes masies i...

ANDREU (*interrompent-lo*)

Ell se quedava am la millor part. (*An en Florenci.*) Comprèn?

(*Gran riallada i forces comentaris que no desdignin del to general d'aquesta escena.*)

ENGANYA-AMOS

Això ho feien córrer.

(*Van menjant i bevent.*)

GABRIEL

Tot devien ser malesvolences.

ENGANYA-AMOS

Es clar que sí.

ROS (*rient*)

Sí, malesvolences.

ENGANYA-AMOS

Però jo ho he pagat, que sempre he hagut d'anar d'una masia a l'altra... fins que vaig venir a raure an aquesta...

GABRIEL

Aont s'us aprecia.

ENGANYA-AMOS

Ah! Lo que és d'aquí, creieu que ni a fum de sabatots me'n treuen.

LLEC

Com que hi estem com a casa nostra.

ENGANYA-AMOS

Justa! Tu, Llec: dóna-m la plata de les mongetes.

LLEC (*donant-li*)

Teniu.

ENGANYA-AMOS

Veies, que m'has pres la forca (*per la forquilla*). Am què vols que bati?

LLEC

Que no la veieu? (*Ensenyant-li sota'l cantell del seu plat.*)

ENGANYA-AMOS

Ah, sí! (*Se posa a menjar.*)

(*La Marió va a la llar. Aboca en un plat la vianda fregida de la paella, i en un altre dugues costelles cuites a la brasa, pera en Florenci. Ho posa tot damunt de la taula. Els altres segueixen fent comentaris referents a l'Enganya-amos.*)

MARIÓ (*an en Florenci*)

La troba prou cuita aquesta carn?

FLORENCI

Sí, Marió.

(*La Marió seu aprop de la taula i es posa a menjar.*)

ANDREU (*an els moços*)

Doneu-me'l porró, si us plau.

ROS (*donant-li*)

Teniu.

ANDREU

Ah, ah! (*Beu.*)

ENGANYA-AMOS

Senyor Florenci...

FLORENCI

Digueu.

ENGANYA-AMOS

Ha vist quins gabellons més macos hem fet?

FLORENCI

Sí. Estan molt ben afillerats. Eh, Gabriel?

GABRIEL

Ja ho crec.

ANDREU

(deixant de beure i amb el porró a la mà)

Ja cal que demà mateix hi poseu uns quants espantalls.

ENGANYA-AMOS

Per què? Pels pardals?

ROS

Quins lladres!

ENGANYA-AMOS

Que mengi tot-hom! Aquest any tot va gras.

FLORENCI

Els pardals també tenen dret a la vida.

ENGANYA-AMOS

Les formigues i tot; oi, senyor Florenci?

FLORENCI

Vaia!

ENGANYA-AMOS

Llec: dona-m el porró.

LLEC

Teniu, home!

ENGANYA-AMOS

No caldria sinó! (*Beu.*)

ROS

En duc més a les butxaques, de formigues!

LLEC

Tot-hom recull una cosa o altra, al camp.

GABRIEL

Qui no pot segar, espigola.

FLORENCI

Jo he recullit sol per l'hivern.

ENGANYA-AMOS (*deixant de beure*)

A qui li toca?

ROS

A mi.

ANDREU

Que sou enraonaires!

(Se fan passar el porró de mà en mà i beuen tots.)

GABRIEL

Ara jo.

FLORENCI (*al Ros*)

I que tal, Ros, la teva promesa?

ROS

Cada dia m'agrada més.

FLORENCI

Encara balleu tant?

ROS

Nosaltres?... Si ballariem a la punta d'un punxó!

GABRIEL (*deixant de beure*)

Marió: vols beure?

MARIÓ

Sí.

GABRIEL (*donant-li'l porró*)

Té, doncs.

*(La Marió beu. Gaire bé ja és fosc.)*ANDREU (*aixecant-se de la taula*)

Jo ja estic satisfet.

GABRIEL

Jo també.

FLORENCI

Que he sopat de gust!

ENGANYA-AMOS

Aixís, home.

ROS (*encenent un cigarro dels petits*)
Doncs, cremem-n'hi un.

FLORENCI

Ara, d'aquí una mica, us llegiré allò, sabeu?

ENGANYA-AMOS

Té raó.

FLORENCI

Espereu-vos, que vaig a buscar-ho a dalt.
(*L'Enganya-amos i en Llec se treuen la petaca de la butxaca i fan un cigarret.*)

GABRIEL

Tant aviat vols posar-te a llegir?

FLORENCI

Sí... Per què?

GABRIEL

Tot just acabes de sopar.

FLORENCI

Tant se val. (*Se'n va a dalt.*)

ESCENA XI

ELS MATEIXOS, MENYS EN FLORENCI

ANDREU

(després d'un llarc silenci, diu als moços)

No sé per què li heu d'anar tant al darrera,
al senyor Florenci.

ENGANYA-AMOS

Com que'ns aprecia tant...

ANDREU

No veieu que'l molesteu?

ENGANYA-AMOS

No ho diu pas ell així.

*(La Marió despara la taula. Endreça les
estovalles, el pa sobrant i la ganiveta en
un calaix. Els plats i demés ho col·loca
tot al damunt dels fogons.)*

ANDREU

I què ha de dir, doncs?

GABRIEL *(a l'Andreu)*

És un xicot tant franc!

LLEC

Jo, ja ho veig que'l rebaixem...

ANDREU

Vaia, si'l rebaixeu! No us en doneu vergonya?

ROS (*un xic desinvolt*)

Jo no'm penso pas rebaixar a ningú.

ANDREU

Tu?... Callem, callem.

(*Torna en Florenci amb uns quants fulls de paper de barba, manuscrits.*)

ESCENA ÚLTIMA

ELS MATEIXOS, MÉS EN FLORENCI

FLORENCI

Apa: ja podem començar desseguida.

ENGANYA-AMOS

Bé: esperi una mica, si no li sap greu.

FLORENCI

No, no'm fa res.

ANDREU

Més valdria que sortís a donar un tom per aquí.

FLORENCI

Bé prou que he caminat, avui.

GABRIEL

Pot-ser massa i tot.

FLORENCI

Però, mira: m'ha anat molt bé.

ENGANYA-AMOS

Gasta uns colors molt sans!

FLORENCI

Sí, sí... Em trobo més bé que mai! Que estic content! Llegim, llegim!

ANDREU (*an en Florenci*)

Deixi'ls estar an aquests. Què saben ells!

FLORENCI

La qüestió és passar l'estona.

ANDREU

Al darrera de les lletres, en aquesta casa tot-hom se distreu de passar el rosari. D'ençà que vostè és aquí que ningú, sinó jo, se recorda de lo que més hem de recordar-nos.

FLORENCI

Bé, home: no us ho prengueu aixís.

ANDREU

Oh! Es que vostè...

ENGANYA-AMOS

Nostramo: és molt bonic lo que s'empesca'l senyor Florenci.

ANDREU

Bé: tu deixa-t estar de camàndules.

ENGANYA-AMOS

Jo no'm cansaria mai de sentir-ho.

FLORENCI (*als tres moços*)

Ja us ho llegiré demà de matí, que és festa.

ROS

Ara que ja ho teniem coll avall!

FLORENCI

Si us-e sap greu, us ho llegiré desseguida.

ENGANYA-AMOS

Vaja, som-hi!

FLORENCI

Veniu, veniu aprop de la finestra, que

mentres l'amo i en Gabriel pregaran, nosaltres farem la nostra tasca.

ANDREU

Vaja, no ho vui! A casa, mentres se passa'l rosari, ningú ha d'estar per res més! (*Imperiós.*) Gabriel!

GABRIEL

Què maneu, pare?

ANDREU

Per què calles? Per què no'ns guies l'ànima a tots?

GABRIEL

Pare: lo d'en Florenci també és una oració.

ANDREU

Senyor! Doneu-me paciència! (*Tot contrariat se'n va a fer oració en el banc de la dreta.*) Doncs, preguem nosaltres, Marió i Gabriel. Preguem per aquests condemnats!

GABRIEL

Preguem.

(*En Gabriel va a asseure-s aprop de la taula. Se senya, es tren un breviari de la butxaca i fa oració en veu baixa. L'Andreu i la Marió despengen uns rosaris del damunt del banc i també preguen. En Florenci, segut aprop de la finestra, amb el*

manuscrit a la mà, se disposa a llegir. Els moços l'enroden am gran curiositat. Va vesprejant i sentint-se'l cant dels grills. La Marió encén la llumanera i la deixa damunt de la taula.)

FLORENCI (*recomanant silenci*)

Apa, acosteu-vos... i calleu. No destorbem a ningú.

ENGANYA-AMOS

Engegui la fibla!... Tu, Ros, muixoni, eh?

ROS

Sí, home, sí.

LLEC (*fregant-se les mans am fruició*)

Veiam, veiam.

FLORENCI

Us vaig a llegir un troç d'*El cant de Juny*.

ENGANYA-AMOS

Amb els segadors?

FLORENCI

Sí.

(Tot en veu molt baixa.)

ENGANYA-AMOS

No devem ser pas nosaltres?

FLORENCI

Són tots els segadors de la terra.

ROS

Veiam si segaran gaire arran.

FLORENCI

Això que ara sentireu, pertany a la tercera part de l'obra que estic fent: *La vida al camp*. Sabeu?

ENGANYA-AMOS

Doncs, sent aixís, no més tracta de l'estiu.

FLORENCI

Per ara sí.

ROS

I de l'hivern que no'n dirà res?

ENGANYA-AMOS

Fuig! Fa massa fred!

ROS

I a l'estiu massa calor.

ENGANYA-AMOS

Calla, calla, si vols. Apa, senyor Florenci: comenci a refilar.

FLORENCI

M'escolteu?

ENGANYA-AMOS

Am molta devoció. Tu, Llec: no t'adormis, eh?

LLEC

Vós sí que us adormireu...

ROS (*an en Llec, per l'Enganya-amos*)

Mira: els ulls ja li fan pampallugues.

ENGANYA-AMOS

Vaja, calleu, esgarria-cries!

FLORENCI

Apa.

ENGANYA-AMOS

Amunt i crits! (*Mirant als que pregunen.*)
Bé: sense cridar.

FLORENCI (*llegint*)

«Segueu arran, companys de feina!

Segueu arran, braus segadors!

No deixeu l'eina

tot regalant vostres suors!

Am pols segur i enginy selvatge

la rossa vall aneu segant.

Aixís, aixís! Tingueu coratge!

Brandeu la falç tot llampegant!
 Segueu, segueu el blat dels altres!
 Sueu, sueu,
 que, per vosaltres,
 serà ben car el pa que haureu!
 Sueu, sueu!»

ROS (*molt emocionat*)

Redena!

FLORENCI (*tornant a llegir*)

«Mireu, companys, batent les ales,
 quïn vol d'aucells refiledôs
 com fuig d'aprop de les cigales
 per no sentir llur cant mandrôs.
 Mireu l'espai com s'emboirina,
 tot sent, fa poc, tant ras i nèt,
 i el ventijol com despentina
 l'extens sembrat, que's plany de set!
 Mireu el sol com va enlairant-se
 tot desplegant ses ales d'or.
 La rossa vall, balancejant-se,
 mostra amb orgull el seu tresor;
 i el cel, boirôs, com ensonyant-se,
 sembla que mor.»

ENGANYA-AMOS

(*am molta emoció i entusiasme*)

Que refla bé!

LLEC

Quina mèl més dolça!

ROS

No he sentit un millor en tota ma vida!

FLORENCI (*tornant a llegir*)

« Am les garbes feu garberes
ben posades, a fileres,
lo mateix que un campament;
que han de dur-les a les eres,
pera batre, una altra gent.
Als aucells espigolaires
espargiu am l'espantall.
No'ls planyeu: ells són cantaires
que no viuen del treball.
Segueu arran, companys de feina!
Segueu arran, braus segadors!
No deixeu l'eina
tot regalant vostres suors! »

ENGANYA-AMOS

(*am molta serietat i emoció*)

Ben xafat!

LLEC (*en veu molt concentrada*)

Si un hom ho entengués bé!

ROS

Ja té raó, ja.

(*La Marió, mirant, extasiada, a l'agrupament, deixa de dir el rosari.*)

ENGANYA-AMOS

Apa, apa, sense parar, que això val més
que un sarau!

. (En Florenci tus una mica.)

ROS

I ben nèt que sí!

ENGANYA-AMOS (*am sequedat*)

Calla, home, calla!

FLORENCI

(*tornant a llegir pujant gradualment de to*)

«Ja heu arrasat la plana d'or.

Am quin dalit heu treballat!

De tant segar, fins s'han cançat
la vostra falç i el vostre cor.

No heu perdonat a les roselles;
no heu compadit a les formigues:

(*En Gabriel, sense ell donar-se'n compte,
deixa de pregar, dirigint la mirada an
els tres moços i fixant l'atenció en lo que
llegeix en Florenci.*)

sols les espigues

s'han esgranat un xic per elles

i pels aucells, que, am cantarelles,
han endolcit vostres fadigues.

Ja'ls heu segat, els camps dels altres!

Ja no hi ha res, sinó rostoll.

La flor del pa no és per vosaltres!

No us donaran ni un jaç de boll!

Segueu, segueu el blat dels altres!
Sueu, sueu,
que, per vosaltres,
serà ben car el pa que haureu!
Sueu, sueu!»

ENGANYA-AMOS (*am molt entusiasme*)

Renoi!

ROS

Quin escrit més bonic!

LLEC

Sí que ho és, sí! Que m'encaparren
aquestes histories!

ENGANYA-AMOS

I a mi!

LLEC

Tota aquesta nit la passaré despert.

FLORENCI

Us agrada?

ENGANYA-AMOS

Si'ns agrada?... Torni-hi, torni-hi a llegir
allò de les roselles... Ja és ben cert que no
les compadim!... Tenim molt mal cor!... Am
quin dalit treballem!... Zis, zas! Zis, zas!
Cop de falç per aquí, cop de falç per allà,

suant a raig fet. Torni-hi, torni-hi a llegir allò de les tristes roselles i les pobretes formigues.

(En Gabriel els mira molt emocionat. La Marió, insensiblement, va acostant-se an ells. L'Andreu segueix dient el rosari. L'Enganya-amos agafa la llumanera que hi ha damunt de la taula i l'acosta an en Florenci.)

ENGANYA-AMOS

Torni-hi, torni-hi!

FLORENCI

(tornant a llegir amb entonació més viril que de primer i posant-se a fonic)

«No heu perdonat a les roselles;
no heu compadit a les formigues:
sols les espigues
s'han esgranat un xic per elles
i pels aucells, que, am cantarelles,
han endolcit vostres fadigues.

(An en Gabriel, embadalit i espurnejant-li els ulls, li cau el breviari de la mà.)

Ja'ls heu segat, els camps dels altres!
Ja no hi ha res, sinó rostoll.
La flor del pa no és per vosaltres!
No us donaran ni un jaç de boll!

(Va caient el telò pausadament.)

Segueu, segueu el blat dels altres!
Sueu, sueu,
que, per vosaltres,
serà ben car el pa que haureu!
Sueu, sueu!»

TELÓ

ACTE SEGON

La mateixa decoració de l'acte anterior.

És al mati, a primera hora. Fa un sol esplendorós.

ESCENA I

LA MARIÓ I EN FLORENCI

(La Marió trasteja per la cuina, tot cantant alegrement i en veu dolça. En Florenci, un xic ensonyat, baixa per l'escala.)

FLORENCI

Bon dia, Marió.

MARIÓ

Bon dia, senyor Florenci. Què tal? Ha descansat bé?

FLORENCI

Tota la nit l'he passada en un sòn. (*Som-
rient.*) Tu l'auras passada en un somni.

MARIÓ (*rient am candidesa*)

Sí, en un somni...

FLORENCI

Que no somnies mai?

MARIÓ

Sí, senyor. Però sempre unes coses més
lletges i més estranyes! Quan veig que hi ha
noies que'n somnien de tant boniques!...

FLORENCI

Tot això, no saps lo que en la realitat re-
presenta?

MARIÓ

Què representa?

FLORENCI

Precisament lo contrari.

MARIÓ

Doncs, jo més m'estimaria somniar coses
ben agradoses.

FLORENCI

Prou que'n somnies, sinó que tu no te'n
dónes compte.

MARIÓ

Vès, si fos aixís, si no m'en donaria compte!

FLORENCI

Vaja, siga-m franca: ¿no has vist mai en somnis un xicot que t'agradés?

MARIÓ

No: mai de la vida.

FLORENCI (*am molta delicadesa*)

Ni an en Gabriel?

MARIÓ (*ingenuament*)

Ah!... An aquest, sí: més d'una vegada.

FLORENCI (*somrient*)

Com? Vestit de dimoni temptador?

MARIÓ

No! Ai, Déu m'en guard!

FLORENCI

I, doncs, com?

MARIÓ

Al peu de l'altar, entre nuvols d'incens.

FLORENCI

I no l'has somniat mai enamorat... de tu?

MARIÓ (*acotant el cap, un xic ruborisada*)

No: aixís, no! Ell no pot ser per mi.

FLORENCI

Per què no pot ser per tu?

MARIÓ

(*amb el cap baix i jogant am les puntes del davantal*)

Vès... perquè... ¿No veu que estudia per capellà?

FLORENCI

Oh! Encara no ho és. Encara pot trencar de camí.

MARIÓ

Pobre d'ell, que ho fes!

FLORENCI

No seria pas el primer.

MARIÓ

Ell té l'obligació de pregar per la memoria de la seva mare.

FLORENCI

I que no pot fer-ho, no sent sacerdot?

MARIÓ

Sí... Però no pas tant bé.

FLORENCI (*molt baix i en dolça intimitat*)

Si tu i en Gabriel — és una suposició — us estimessiu i us unissiu, i del vostre amor ne naixessin uns fills ben hermosos, tant hermosos com tu (*la Marió torna a acotar el cap*), te creus que això no equivaldria a una oració, a una pregaria, a una ofrena de la Vida a la Mort?

MARIÓ (*en veu baixa*)

No l'entenc, senyor Florenci.

FLORENCI

Prou, que m'entens!

MARIÓ

Com que diu aquestes coses...

FLORENCI

Te retrec els teus somnis perduts, lo que la teva ànima, fins estant desperta, somnia.

MARIÓ

Com ho sap, vostè?

FLORENCI (*s'asseu a vora la taula*)

Oh! Prou, que ho sé.

MARIÓ

Si és servit. (*Serveix un got de llet an en Florenci. Li col·loca'l got, una cullereta, una*

sucrera, un tovalló i un petit gerro blanc, que conté la llet, al damunt de la taula.)

FLORENCI

Gracies. *(Tot abocant la llet al got.)* Vaja: digues la veritat. ¿No'n tindries una gran satisfacció que en Gabriel desistís de ser capellà?

MARIÓ

Me sabia molt greu!

FLORENCI

(posant-se sucre a la llet i remenant-la am la cullereta)

I si fos per culpa teva... és a dir per culpa teva... perquè ell t'estimés? Respon. Què faries? El deixaries morir d'anyorança?

MARIÓ

Oh! Déu no voldrà tanta desgracia!
(Curt silenci. En Florenci beu la llet.)

FLORENCI *(aixugant-se 'ls llavis)*

Doncs, a mi'm sembla que sí... que t'estima.

MARIÓ *(molt vergonyosa)*

Com a cosina, gaire bé com a germana.

FLORENCI

I un xiquet més.

MARIÓ (*retirant el serviment*)

Aixís, jo no'l voldré mai. Després se diria que jo he sigut l'esca del pecat. Se creurien que jo li he distret el cor. Quina quimera'm tindria la gent! Perquè tot-hom li porta voluntat, an en Gabriel. Tots se'l miren com un sant. Pobra de mi que l'escoltés!

FLORENCI

Me sembla, doncs, que va en camí de deixar la carrera.

MARIÓ

I jo'n tindrè la culpa?

FLORENCI

Hermosa culpa, per cert!

MARIÓ

(*després d'un curt silenci i amb interès*)

I com ho sap vostè, tot això? Que li ha dit en Gabriel mateix?

FLORENCI

Jo us observo a tots dos...

MARIÓ

Què ha vist?

FLORENCI (*natural i sense malícia*)

Res... res.

MARIÓ (*somrient am candidesa*)
Es més malpensat vostè!

FLORENCI (*somrient*)
Veurem, veurem.
(*Se sent tossir an en Gabriel.*)

MARIÓ
Ai, que ve en Gabriel!

FLORENCI (*escoltant*)
Sí, que és ell.

MARIÓ
Doncs, me'n vaig a fóra.

FLORENCI
I ara! Per què?

MARIÓ (*molt avergonyida*)
No vui que'm vegi.

FLORENCI
Espera-t, dòna, espera-t.

MARIÓ
No, no... Me'n donaria vergonya.
(*Se'n va, corrent, per la dreta del fons.*
Després d'un curt silenci, apareix en
Gabriel al replà de l'escala.)

ESCENA II

EN FLORENCI I EN GABRIEL

GABRIEL

Bon dia, Florenci. (*Ve molt apesarat i pensatiu. Vesteix trajo seglar.*)

FLORENCI (*mirant-lo estranyat*)

Bon dia. Ja ho veus: sóc més matiner que tu.

GABRIEL

(*am somriure trist i tot baixant l'escala*)

Fas com els aucells, que al primer raig de sol ja canten.

FLORENCI (*somrient*)

Com te burles del poeta!

GABRIEL

No, Florenci, no.

(*S'asseu, molt trist, a vora de la taula. Curt silenci. En Florenci'l mira atentament.*)

FLORENCI

Com és que avui has deixat els habits?

GABRIEL (*amb ironia trista*)

Els habits!...

FLORENCI (*rient*)

Te trobo tot cambiat...

GABRIEL

No te'n riguis, Florenci, no te'n riguis! Si tu sabies lo que sofreixo!

FLORENCI

I això? Què tens?

GABRIEL

No puc dir-t'ho. Profanaria una memoria santa!

(*Curt silenci.*)

FLORENCI

No seré indiscret. (*Se retira cap al fons.*)

GABRIEL (*passant a la dreta, on s'asseu*)

No t'ho prenguis aixís!

FLORENCI

Que no sóc mereixedor de la teva confiança?

GABRIEL

Sí, Florenci, sí! En absolut.

FLORENCI

(acostant-se an en Gabriel i en veu baixa)

Que pot-ser se va refredant la teva vocació?

GABRIEL

Jo crec que mai n'he tinguda.

FLORENCI

Ah! No?

(Curt silenci.)

GABRIEL

Quina nit he passat més terrible! No puc treure-m del pensament el record de l'excursió d'ahir a la tarda.

FLORENCI *(entusiasmant-se)*

Amb aquell sol que feia! Amb aquell sol esplendorós, caient damunt nostre am les seves ales d'or ben exteses!

GABRIEL *(aixecant-se)*

Quan hi penso!... Quan veig els camps arrasats, sense roselles!... Quan recordo'ls pobres segadors, treballant am tant dalit, el meu cor s'omple de joia i alhora sembla que senti'l dolor humà. Que és temptadora la vida!

FLORENCI (*amb ironia finissima*)
Més que la teologia, oi?

GABRIEL

Al punt que m'he llevat, quan he vist els primers raigs de sol que besaven la terra, no sé lo que ha passat en mi: sospirava am força impetuosa, amb esbatecs d'amor.

FLORENCI

Es que la teva sang jove's rebel·la.

GABRIEL

Tu ets un bon amic, tu'm comprens i saps veure ben endins de la meva ànima. Ajuda-m, Florenci, a orientar el meu esperit!

FLORENCI

Fins avui no t'has adonat del camí que feies ni de les flors de la teva vora. Has enlaira't la mirada al cel i t'has distret de la terra. I ara sents la punxada de les seves espines.

GABRIEL

Les seves espines se m'han clavat al cor!

FLORENCI

A tu, del dia, no més t'encisa la posta, el reculliment, lo somniós, lo somort. El sol t'enlluerna i t'espanta. Fuges del món, horritzat de les seves lluites i miseries. No

tens afany pera embellir-lo i trobar-lo bell. Quin contrast nosaltres dos! Tu, que ets fort i sà, ja ho veus, ets el poeta de la Mort: jo, que estic malalt, sóc el poeta de la Vida.

GABRIEL

Sento'l desig de viure lo mateix que tu, pot-ser am més intensitat que tu. Però no puc tornar endarrera! No puc deixar el camí que he emprès! Un dia vaig jurar ser ministre de Déu.

FLORENCI

Ane qui vas jurar-ho?

GABRIEL

A la meva mare. Moments abans de morir va pregar-me que fos sacerdot.

FLORENCI

I estas disposat a fer aquest sacrifici?

GABRIEL

Sí; per ella, no més que per ella!

FLORENCI

Es a dir que tu, per la teva mare, que ja és morta, estas decidit a sacrificar la teva joventut florida d'il·lusions? Això no pot ser! Això és contra Natura!

(En Gabriel, sentint aquestes paraules, queda tot ell cor-près.)

GABRIEL

Si jo era un noi, quan vaig prometre a la mare satisfer la seva darrera voluntat! No va ser la reflexió la que va obrar allavors: va ser el sentiment, el tendre sentiment filial. Però ara, que ja sóc home i tinc ús de raó, per què haig de complir un jurament d'infant?

FLORENCI

Segueix el teu impuls natural i obra en consciència.

GABRIEL

No pot ser, Florenci.

FLORENCI

I aquella pobra rosella?

GABRIEL

La Marió? Vols dir la Marió?

FLORENCI

Sí. Fes-la feliça! No l'estimes?

GABRIEL

Però, què dirà'l meu pare? I el poble, que ja'm mira com un sant?

FLORENCI

No hi ha un medi?...

GABRIEL

Cap.

FLORENCI

L'Iglesia, no tenint tu vocació, no pot deslliurar-te de la prometença que vas fer?

GABRIEL

Sí.

FLORENCI

Per què calles, doncs?

GABRIEL (*pausadament*)

Però si no és am l'Iglesia, precisament am l'Iglesia, am qui sostinc aquesta lluita: és amb el pare, amb el record de la meva mare, am la prometença que vaig fer-li, am la gent que'm rodeja i am tot un munt de preocupacions que pesa sobre meu. No! Jo no puc dir an el pare que no sento vocació: destruiria l'il·lusió més gran de la seva vida! Pot-ser li causaria la mort! M'haig de sacrificar per ell i per la meva mare: no hi ha altre remei.

FLORENCI

D'aquesta manera tu no serveixes ni al cel ni a la terra.

GABRIEL (*aterrat*)

Per què?

FLORENCI

Perquè ofegues les teves afeccions humanes i ets hipocrita davant de Déu.

GABRIEL

No, això no!

FLORENCI

Sí, Gabriel, sí! Tu no vius sincerament, am tota llibertat. Per què aquests recels? Per què aquesta cobardia, més propria d'un sentimental supersticiós que d'un xicot il·lustrat i conscient?

GABRIEL

Tens raó, tens tota la raó; però no puc tòrcer de camí.

FLORENCI

Perquè ets un apocat que't resignes a seguir la ruta que'ls altres te senyalen, i vas fent via d'esma, a les palpentes, sense que la teva voluntat te mogui. (*Tus un xic.*) Canta la vida! Canta la joia de l'amor! Deixa't de sentimentalismes impropis d'una ànima forta; no te'ls escoltis, els cants apocalíptics d'aquells que diuen que l'existència terrenal és un castic. Jo voldria perpetuar-la, la meua vida. La trobo hermosa, immensament hermosa! Per xo la cantò am tant fervor!

GABRIEL

Pobra mare!

FLORENCI

Estima-la, recorda-la sempre, viu les seves virtuts, però no vulguis morir de pena.

GABRIEL

Jo visc per la Marió!

FLORENCI

Doncs no perdis el temps en somnis i esperances, fruit d'amagat i reclòs els teus anhels. Explaia'l teu cor, dóna-li ales pera que voli lliurement, fins que's cansi de volar. I pensa en el niu, en el niu del teu repòs on vetllaras els fills de la teva joventut.

GABRIEL

Com m'encoratges!

FLORENCI

Viviu enamorats, tu i la Marió, florint i refflorint nova vida, alegres i alegradors!

GABRIEL (*amb esclat*)

Oh! Això és viure!

FLORENCI

Això és amor!

GABRIEL (*molt emocionat*)

Quin bé m'has fet!

(*Per la dreta del fons compareixen l'Enganya-amos, el Ros i en Llec. En Gabriel indica an en Florenci que calli, i passa a l'esquerra.*)

ESCENA III

ELS MATEIXOS, MÉS L'ENGANYA-AMOS,
EL ROS I EN LLEC

(*Aquests tres van vestits am la roba de les festes. L'Enganya-amos, am gorra de seda negra, un xic deslluida; camisa blanca, de fil, neta de bugada, sense planxar; corbati negre; gec i armilla de llana d'un to fosc; calces de vellut negre; espardenyes am betes negres, i mitjons blaus. El Ros, am gorra de seda negra, nova; camisa blanca, ben neta i planxada, amb el coll tombat; corbata de seda vermella; trajo de llana negra, encara que d'aire pagesivol força escaient; faixa de seda blava i sabates rosses. Du rellotge, am cadena de plata; una flor a l'orella i la gorra de cairell. En Llec va am gorra negra, bastant usada; camisa de cotó d'un to moradenc, sense corbata; vestit de vellut negre; espardenyes am betes també negres, i mitjons blancs.*)

ENGANYA-AMOS

Bon dia i bona hora tot-hom.

ROS

Salut.

LLEC

Déu vos guard.

GABRIEL

Molt bon dia.

FLORENCI

Hola, minyons! Què's conta de nou?

ENGANYA-AMOS

Moltes trapaceries. Tu, Llec, que no hi és la Marió?

ROS

Deu ser a missa.

LLEC

Jo, tot venint, l'he vista a l'hort que cullia flors.

ENGANYA-AMOS

A l'hort l'has vista?

LLEC

Sí.

ENGANYA-AMOS

Haurem de dir-li que nosaltres ja som aquí, m'entens? (*Signant que té gana.*)

FLORENCI

Que encara no heu esmorzat?

ENGANYA-AMOS

No pas avui.

FLORENCI

I ja veniu del poble?

ENGANYA-AMOS

Sí, senyor: d'oir missa. L'Andreu ens té manat que hi anem cada festa a la mateixa hora. Però'ns hi fa anar dejuns.

FLORENCI (*somrient*)

Pot-ser perquè aneu més lleugers.

ENGANYA-AMOS

Jo crec que ho fa perquè no'ns envèsquem enraonant amb els amics.

FLORENCI

Que no podeu veure-ls a la tarda?

ENGANYA-AMOS

Sí...

ROS

Lo que és ane mi, en havent dinat, que no'm vinguin am raons: cap al Casino de dalt s'ha dit a pendre un calent i a jugar una estona a la barrotada, tot esperant que's comenci'l ball.

ENGANYA-AMOS

Que feu sarau avui?

ROS

Vaia! I amb orquestra, tant o més bona que la de la festa major passada.

ENGANYA-AMOS

Com les hi cargolaras!

ROS

I am la xicota!

ENGANYA-AMOS

Quina desesperació d'empentes i batzegades!

ROS

Me sembla que riurem!

ENGANYA-AMOS

I això?

ROS

Tinc moltes ganes, tot ballant, de tombar d'una revolada an aquell mosquit de la «Torra Nova».

FLORENCI

L'Enric de Valldaura? Aquell que sempre fa tanta olor?

ROS

Encertat.

ENGANYA-AMOS

Per què? Què t'ha fet?

ROS

Què m'ha fet? Aquest nyicris, allà ont el veieu, tant envernçat i tant fi, l'altre dia va llençar una expressió molt lletja a la meva promesa.

ENGANYA-AMOS

I tira, home! No miris prim!

ROS

Així que toquin el darrer vals, creieu que, de l'empenta que li clavo, prou se'n va a parar a l'altre cap de sala.

ENGANYA-AMOS

I ho faras pagar a la seva balladora.

ROS

Que s'agarri fort an ell.

ENGANYA-AMOS

Vaia unes coses de dir davant d'en Gabriel!

ROS

Ja ho sap, que no puc fer-hi més.

LLEC

Es clar. Quines imprudències!

ENGANYA-AMOS

Això.

ROS

Tant-se-val.

LLEC

Calla, home, calla!

(Curt silenci.)

ROS

Quina gana que tinc!

ENGANYA-AMOS

Tu, Llec: vès, fes un crit a la Marió.

LLEC

No veieu que deu cullir flors per guarnir la capella?

ENGANYA-AMOS

Ah! Aixís, callo. Oh! I ara que parlem de flors: sap, senyor Florenci, que'm va agradar molt aquell escrit d'ahir vespre?

FLORENCI

El cant de Juny?

ENGANYA-AMOS

Just. Allò de les roselles, aquell pas de les tristes roselles i les pobres formigues! Cregui-m, me va fer venir les llagrimes als ulls.

ROS

Oh! Es que allò pot-ser és lo més bonic de tot lo que'ns ha llegit.

ENGANYA-AMOS

Tant ben conjuminat!... Tot lliga tant bé!... No'm cansaria mai de sentir-ho.

LLEC

Jo tampoc.

ENGANYA-AMOS

I digui, digui: que se les treu del cap aquestes histories?

FLORENCI (*somrient*)

No, home.

ENGANYA-AMOS

I doncs?

FLORENCI

Les trec de vosaltres mateixos.

ENGANYA-AMOS

(tot estranyat, com tement que en Florenci li
·hagi gastat una broma)

De nosaltres mateixos?

FLORENCI

Sí.

ENGANYA-AMOS

(després d'un curt silenci)

Bé, vaja: ja me'ls donarà plegats.

ROS

Que'n sou de tonto, Enganya-amos!

ENGANYA-AMOS

Bo! Mireu l'estornell!

ROS (am molt enfasi)

Es clar que sí! Això, aquests escrits que
fa'l senyor Florenci, per que ho sapigueu, ho
ensenyen a estudi.

ENGANYA-AMOS

A estudi ensenyen de fer lligar tant bé les
unes paraules am les altres?

ROS

Sí. I, doncs, que us pensaveu? Com se coneix que vós no hi heu anat mai!

ENGANYA-AMOS

Que't creus que és lo mateix que armar ballarugues això de l'art de la ploma?

ROS

Es que...

ENGANYA-AMOS

Vaia, calla, Ros, que avui fas molt mala lletra.

ROS

Si la tingués bona rai!

ENGANYA-AMOS

Què faries?

ROS

A hores d'ara ja m'hauria empescat un vers per regalar a la xicota.

FLORENCI

Vols que te n'escrigui un de ben enamador?

ROS

Sí, home!

FLORENCI

Què tinc de dir-li?

ENGANYA-AMOS (*rient*)

Ara, ara veurem la teva palica.

LLEC (*també rient, lot fregant-se les mans*)

Veiam, veiam.

ROS

No rigueu, homes, no rigueu, que això són coses molt series.

FLORENCI

Apa, dicta, Ros, dicta.

ROS (*pensant*)

Doncs, digui-li... digui-li... (*mirant a l'Enganya-amos, que riu*). Que'n sou de poca solta!

ENGANYA-AMOS

Rumia, home, rumia.

FLORENCI

Apa, Ros.

ROS

Digui-li... que és molt maca... que l'estimo molt... i que aviat ens casarem... Ve-liaquí.

ENGANYA-AMOS

El dia que ploguin mobles.

ROS

Vaia, vós, conco! Després direu que us falten al respecte.

FLORENCI

Entesos, eh?

ROS

Bé... amb aquella salsa!...

FLORENCI

Deixa-ho per mi.

LLEC

Nois, quina gana que tinc!

ENGANYA-AMOS

Jo també. (*En to molt viu.*) Tu, Ros: mai diries que podriem fer?

ROS

Vos direu.

ENGANYA-AMOS

Saps aquells cargols que tinc a desdejunar?

ROS

Teniu raó!

ENGANYA-AMOS

Fem-los a la peterrellada?

ROS

Ja està dit.

ENGANYA-AMOS

Apa, que'l senyor Florenci i en Gabriel ens ajudaran, oi?

FLORENCI

No, gracies. Jo vindré a mirar com els coueu.

ENGANYA-AMOS

Som-hi, nois?

LLEC

Ja tindrem pinassa?

ENGANYA-AMOS

Sí. Allà al porxo encara n'hi deu haver dos sacs per encetar.

ROS

I rajoles, que'n tenim?

ENGANYA-AMOS

Sí, home, sí. (*Empeny an el Ros i an en Llec cap al fons.*)

RCS

Anem-hi, doncs.

LLEC

Apa, que és tard!

ENGANYA-AMOS

L'esperem, senyor Florenci. I a tu també, Gabriel. Veniu, que'l Ros us farà trencar de riure.

ROS

Vaja, anem.

ENGANYA-AMOS

Passa tu endavant.

ROS (*a l'Enganya-amos*)

Apa, cançoner!

(*L'Enganya-amos, el Ros i en Llèc s'en van per l'esquerra del fons.*)

ESCENA IV

EN FLORENCI I EN GABRIEL

FLORENCI

Que'n són de feliços! La seva rusticitat m'encanta.

GABRIEL

Són molt bons!

FLORENCI (*amb intenció*)

I molt resignats!

GABRIEL

Ditxosos ells!

FLORENCI

Anem a veure-ls?

GABRIEL

Vés-hi, vés-hi, que t'hi distreuras.

FLORENCI (*tossint una mica*)

Vine tu, també.

GABRIEL

No. Tinc ganes de parlar...

FLORENCI

Am la Marió?

GABRIEL

Sí.

FLORENCI

Ont és ton pare?

GABRIEL

Deu esser al poble. Per què m'ho preguntes?

FLORENCI

(treient importancia a la seva pregunta)

Per res. *(Va a mirar per la finestra.)* Gabriel: mira la teva cosina, entremig dels rosers. Que és bonica! Sembla una papellona.

GABRIEL *(sense moure-s del seu lloc)*

Pobra Marió!

FLORENCI *(girant-se an en Gabriel)*

Ja ve.

GABRIEL *(per si mateix)*

Coratge!

FLORENCI

Me'n vaig amb aquells.

GABRIEL

Florenci: perdona, eh?

FLORENCI *(anant-se'n)*

Sí, home, sí.

GABRIEL *(en veu baixa)*

Ja vinc desseguida.

FLORENCI

Està bé. (*Desapareix per l'esquerra del fons.*)

ESCENA V

EN GABRIEL, SOL. DESSEGUIDA LA MARIÓ

(*En Gabriel va a mirar per la finestra. Així que s'adona de la Marió, somriu joiosament. Després d'un curt silenci, aquesta ve per la dreta del fons amb un gabell de flors gemades, que estreny contra'l seu pit. Encara no veu an en Gabriel se posa a riure innocentment, a lot pler.*)

MARIÓ (*amb estranyesa*)

Ai, ai! Gabriel!

GABRIEL

(*de la finestra estant, girant-se de cara a la Marió*)

I ara! De què rius?

MARIÓ (*seguint rient*)

Com és que t'has vestit així!

GABRIEL

(*am molta delicadesa i veu tremolosa*)

Que pot-ser no t'agrado tant?

MARIÓ

(fent un moviment d'espalles pera excusar-se,
un xic vergonyosa)

Oh!...

GABRIEL

Es que...

MARIÓ

(deixant les flors damunt de la taula)

Digues... :

GABRIEL (aixecant la veu)

Es que, si no...

MARIÓ (no gosant-lo mirar)

De l'altra manera... saps?... de l'altra
manera...

GABRIEL (molt emocionat)

Explica-t.

(Curt silenci.)

MARIÓ

De l'altra manera... jo'm penso que m'a-
grades més.

GABRIEL

T'enganyes, Marió.

MARIÓ

No m'enganyo. (*Somrient amb ingenuïtat.*)
Ets més bufó vestit de capellà! Quan te veig
am l'habit me vènen unes intencions de be-
sar-te la mà i de demanar-te una estampa!...
Que no me la donaries? (*En Gabriel, de tant
afectat, se gira d'esquena a la Marió, posant-se
les mans a la cara.*) Bo! Ja t'has enfadat!
Digues, Gabriel: que t'has enfadat?

GABRIEL (*sense mirar-la*)

No, Marió!

MARIÓ

Que't fa vergonya que't digui aquestes
coses? Respon-me. Vaja, ja no t'ho diré més
allò...

GABRIEL (*girant-se*)

El què?

MARIÓ (*no gosant-ho dir*)

Lo que t'he dit de primer...

GABRIEL (*mirant-la encisat*)

Ai, Marió, Marió ignocenta! Tu sí que ets
bufona i gentil!

MARIÓ (*ruborissant-se*)

Jo?

GABRIEL

Criatura resignadà! Hermosa i alegre criatura! Ditxosa tu, que de tot te conformes i prens la vida tal com se't presenta! Però qui sap demà, quan ja no hi siguis a temps, qui sap lo que faras el dia que'l teu cor comenci a mirar enfòra!

MARIÓ (*no comprenent-lo*)

Ai, ai! Que vols dir amb això? Que't dol que sempre estigui alegre?

GABRIEL

No; no'm dol gens. Però també'm satisfaria veure-t de tant en tant una mica trista. Els esperits alegrois no estimen gaire.

MARIÓ

Doncs jo estimo molt.

GABRIEL

Ane qui estimes?

MARIÓ

A tot-hom, com mana Déu.

GABRIEL

I no hi ha persones les quals tu prefereixes més que les altres?

MARIÓ (*ingenuament*)

Me sembla que sí.

GABRIEL

Mira: jo, lo mateix que tu, també estimo a tot-hom, perquè tots som germans; però hi ha una persona, una sola persona, que l'estimo més, molt més que a tot lo món!

MARIÓ (*rapid i en to viu*)

La teva mare.

GABRIEL (*també rapid i en to viu*)

No.

MARIÓ (*molt sorpresa*)

Ah! No?

GABRIEL (*am dolor i en veu baixa*)

Sí, sí! La meva mare.

(*Curt silenci i cambi de to.*)

MARIÓ

Es que, si no...

GABRIEL

Què?

MARIÓ

Es que, si no l'estimessis més que tot, jo...

GABRIEL

Què faries?

MARIÓ

Mai més te miraria la cara. T'agafaria una malícia!

GABRIEL

Tant mal cor tindries?

MARIÓ

Sí. Vès on s'és vist que un fill no's recordi força de la seva mare.

GABRIEL

Què més vols que faci per ella?

MARIÓ

No: ja fas prou, per xò.

GABRIEL

Que ets bona! Com més t'escolto, més i més m'entristeixo!

MARIÓ

I per què t'entristeixes?

GABRIEL (*no gosant-ho dir*)

Per culpa teva.

MARIÓ

Per culpa meva?

GABRIEL (*molt baix i am passió fonda*)

Sí: perquè t'estimo!

MARIÓ (*dolçament i acotant el cap*)

Gabriel!

GABRIEL

T'estimo am tota l'ànima! No abaixis el cap. No't donguis vergonya d'escoltar-me. Mira-m, que vui veure'ls teus ulls.

MARIÓ (*molt vergonyosa*)

Deixa-m!

GABRIEL

De primer vui parlar-te a cau d'orella (*acostant-s'hi*), així, que no ho senti ningú.

MARIÓ (*separant-se*)

No t'acostis.

GABRIEL

Jo no puc ser sacerdot.

MARIÓ (*molt sorpresa*)

No?

GABRIEL

No; no puch ser-ho!

MARIÓ

Per què ho prometies a ta mare, doncs?

GABRIEL

Era tant jove allavors!

MARIÓ

Per què no t'hi pensaves?

GABRIEL

Si en aquella edat jo encara no sabia lo que'm feia! Si no tenia experiència de la vida!

MARIÓ

Però ara ja està fet. Ja no pots desdir-te'n.

GABRIEL

Sí, que puc desdir-me'n.

MARIÓ

I ho faras?

GABRIEL

Avui mateix!

MARIÓ

Com?

GABRIEL

Dient-ho tot al pare.

MARIÓ (*am gran prec*)

No, Gabriel! No li diguis!

GABRIEL

Que vols que a la flor de la joventut me
mori de tristesa?MARIÓ (*cor-ferida*)

Oh! No! Calla!...

GABRIEL

Dona-m una esperança! No més una es-
perança!

MARIÓ

No pot ser!

GABRIEL

Sí, que pot ser!

MARIÓ

No veus que després aquí tot-hom m'a-
vorriria?

GABRIEL

Que hi fa, mentres jo t'estimi?

MARIÓ

I ta mare?...

GABRIEL

Estant aprop teu no l'oblidaré mai.

MARIÓ

I si te'n distreguessis?...

GABRIEL

No tinguis por. Tu m'hi faries pensar sempre... Però parlem de nosaltres dos.

MARIÓ

I no li sabria greu an ella que ens estimessim?

GABRIEL

No: al contrari. Si fos viva, de segur que encara se n'alegraria.

MARIÓ

Ella pot-ser sí. I ton pare?... I la gent?...

GABRIEL

Que és cap mal estimar-se?

MARIÓ

És clar que no.

GABRIEL

I, doncs?

MARIÓ (*am recansa*)

No t'haguessis compromès!...

GABRIEL

No recordem coses passades. Parlem de lo d'ara, de lo que ha de venir, de la felicitat que'ns espera. No ho creus que podem ser molt feliços? Que no hi tenim dret a viure alegrement? Que no hi tenim dret nosaltres dos a estimar-nos?

MARIÓ

No.

GABRIEL

No? Per què?

MARIÓ

No pas de la manera que tu vols.

GABRIEL

Que hem de morir-nos, doncs, sacrificant lo més pur del nostre sentiment?

MARIÓ

Pot-ser serà mellor.

GABRIEL

Ah! No, no. Jo no m'hi resigno! Jaestic decidit, vingui lo que vingui. No puc oblidar-te! (*Sanglotant.*) T'estimo massa, Marió! T'estimo am tota l'ànima, per damunt de tot, més que tot, més que...

MARIÓ (*interrompent-lo*)

No, no ho diguis!

GABRIEL

Sí; vui dir-ho, vui dir-ho... Es la veritat...

(*Se deixa caure sobre una cadira i apoia'l cap a la taula, sanglotant anguniosament. La Marió'l mira am goig i am pietat alhora, lluitant am si mateixa pera consolar-lo. Dugues vegades s'hi acosta frec a frec i se'n separa, no decidint-se a dir-li res; fins que a l'ullim agafa les flors i, besant-les am desconsol, se'n va per l'escala pausadament. Quan és al replà, veient que en Gabriel encara segueix abatut, commognda i agraida, agafa una flor, la besa am nerviositat i li tira, desapareixent tot plorant i fent pelons a les altres flors.*)

ESCENA VI

EN GABRIEL, SOL. AVIAT L'ENGANYA-AMOS

GABRIEL

(després d'un llarc silenci, mirant enlaire)

Que sí que hi tinc dret!... I serà meva!...
Jo l'estimo!... *(Curt silenci.)* Mare! Treieu-me
aquestes cadenes! Deslliureu-me d'aquest pes
que m'oprimeix el cor. *(Segueix sanglotant.)*

ESCENA VII

EN GABRIEL I L'ENGANYA-AMOS

(Després d'un llarc silenci compareix l'Enganya-amos, tot adalerat, en manigues de camisa, per l'esquerra del fons. Ve a cercar el saler de terrissa que hi ha penjat aprop de la xemeneia.)

ENGANYA-AMOS

No'ns en hem recordat de la sal. *(Agafant el saler.)* D'això... Gabriel: me n'enduc el saler. La Marió, de la finestra estant, ja m'ha dit que'ns arreglaria una vinagreta. Ai, ai! Que no respons, Gabriel?

GABRIEL (*aixecant el cap*)

Ah! Vos?

ENGANYA-AMOS

Que dormies?

GABRIEL

No.

ENGANYA-AMOS

Vaja, vine allà am nosaltres. Noi, quins panxons de riure que s'hi fa'l senyor Florenci!

GABRIEL

Ja ho teniu tot a punt?

ENGANYA-AMOS

Ara hem acabat de triar els cargols.

GABRIEL

Ah! Sí?

ENGANYA-AMOS

Mira, vaig a ensofrar-los el nas am sal i desseguida'ls calo foc a la barraca per tots quatre costats.

GABRIEL

Ah, ah!

ENGANYA-AMOS

Veus? Me n'enduc el saler.

(Per l'esquerra del fons compareix en Llec tot atrafegat. Va en còs de camisa.)

ESCENA VIII

ELS MATEIXOS, MÉS EN LLEC

ENGANYA-AMOS *(an en Llec)*

Tu: què falta?

LLEC

Pa i vi, home!

ENGANYA-AMOS

Ah! Vès, doncs.

(En Llec agafa 'l porró del damunt de l'aiguera, i mig pa d'un calaix de la taula.)

LLEC

En dança!

ENGANYA-AMOS

Ja heu trobat burxes pera enfilars els cargols?

LLEC

El Ros ja té amanides unes quantes puntes
d'etzavara.

ENGANYA-AMOS (*am fruició*)

Ah, ah! Que anem, Llec?

LLEC

Sí, anem. I en Gabriel?

ENGANYA-AMOS (*an en Gabriel*)

Que véns o no?

GABRIEL

No. Gracies.

ENGANYA-AMOS

Tu mateix.

LLEC

Vaja, doncs, fes oració, si'n tens ganes.

ENGANYA-AMOS (*an en Llec*)

Apa.

*(L'Enganya-amos i en Llec desapareixen
per l'esquerra del fons.)*

ESCENA IX

EN GABRIEL, SOL. AVIAT L'ANDREU

(*En Gabriel, després d'un moment d'indescisió, lluitant amb el seu instint, se'n va precipitadament per l'escala. Quan és al replà se detura, acovardit i tremolós. Després d'un llarg silenci compareix l'Andreu per la dreta del fons.*)

ESCENA X

EN GABRIEL I L'ANDREU

ANDREU

Bon dia.

GABRIEL (*baixant l'escala*)

Bon dia, pare.

ANDREU

(*mirant molt sorprès an en Gabriel*)

Noi! Com és que vas vestit així?

GABRIEL (*am pertorbació*)

Oh!...

ANDREU

Digues!

GABRIEL

Es lo mateix.

ANDREU

Com s'entén! Ara'm surts amb aquesta?

GABRIEL

Tot just estic tonsurat... I d'aquí que rebi ordres sagrades...

ANDREU

Tu?... Me sembla, Gabriel, que no arribaras a rebre ni ordres menors.

GABRIEL

Qui sap!

ANDREU (*molt sorprès*)

Què?...

GABRIEL

Qui sap lo que ha de venir!

ANDREU (*molt més sorprès*)

Lo que ha de venir!... Dies ha que no sé com te tornes.

GABRIEL (*molt humil*)

Soc el de sempre, pare.

ANDREU

No és pas veritat. Abans tot sovint me parlaves de la carrera...

GABRIEL

Sí.

ANDREU

I em contaves coses dels companys de seminari...

GABRIEL

Es cert.

ANDREU

I m'afalagaves am les bones doctrines dels llibres que estudies.

GABRIEL

Què voleu que us digui més?

ANDREU

Ara tot lo dia estaries amb aquest pobre malalt, parlant de les seves cabories.

GABRIEL

Que no us agrada que hi enraoni?

ANDREU

Gens ni mica. Cregues que me'l miro am mals ulls. Si no fos pel seu pare, jo't prometo que ja no hi viuria entre nosaltres.

GABRIEL

Té molt bon cor, en Florenci.

ANDREU

Però també té mal cap.

GABRIEL

Us equivoqueu.

ANDREU

Que no veus el seu comportament? Que no sents lo que predica? No sé pas d'on les ha tretes aquelles idees tant endimoniades. Es una mena de xicot que no va mai a oir missa. No's recorda per res de l'altra vida. Joestic que ni creu en Déu.

GABRIEL (*humilment*)

Però és bo.

ANDREU

No més pensa en els seus escrits i en les seves estranyeses. Ja té sort de que és ric.

GABRIEL

Per vos que no és un treball de valor positiu lo que ell fa?

ANDREU

Vaia un treball!

GABRIEL

¿Vos creieu que en Florenci, am les seves obres, no compleix una alta missió aquí a la terra?

ANDREU

Ell lo que fa és omplir el cap de fantasies a la nostra gent.

GABRIEL

Bé: dispenseu-li.

ANDREU (*enfadat*)

Ja no puc aguantar més! A casa governo jo. No consento que vinguin els de fòra a encendre-hi guerra. Si en Florenci té una altra manera de pensar, mentres s'estigui aquí vui que respecti les nostres creencies. D'això te n'hauries d'encarregar tu mateix de dir-li.

GABRIEL

Jo?

ANDREU

Sí! Qui mellor que tu?

GABRIEL

No puc, jo!

ANDREU

Tu no pots?

GABRIEL

No'm crec encara am prou experiència
pera guiar an els altres.

ANDREU

De que't serveix la carrera, doncs? Respon-me.

GABRIEL

Què sé jo!...

ANDREU

(molt concentrat i am gran admiració)

Explica-t. Que pot-ser ja no sents vocació?...

GABRIEL *(en veu baixa)*

No n'he sentida mai.

ANDREU

No! Per què enganyaves a ta mare, doncs?

GABRIEL

Jo no vaig enganyar-la.

ANDREU

Què dius!

GABRIEL

Us ho vaig a confessar tot. No vui callar-me res. Escolteu-me am serenitat.

ANDREU

No haig d'escoltar-te per res!

GABRIEL

Us ho demano per favor. (*Am gran prec.*)
Deixeu-me dir i, després, feu lo que mellor us sembli.

ANDREU

Massa que m'ho penso lo que podries dirme! Ah, fill meu, quin mal camí has emprès!

GABRIEL (*no gosant-ho dir*)

Jo estic enamorat.

ANDREU (*amb ironia*)

Estas enamorat?

GABRIEL

Sí.

ANDREU

I goses dir-m'ho! ¿Que no veus el gran disgust que'm dones amb aquestes paraules?

GABRIEL

Però, pare!...

ANDREU

De qui estas enamorat? D'alguna aixelabrada com tu?

GABRIEL

No! D'un angel de la terra.

ANDREU (*amb ironia*)

D'un angel de la terra?

GABRIEL

Si. De la Marió.

ANDREU (*molt sorprès*)

De la teva cosina! An aquesta pobre criatura estimes?

GABRIEL

Am tota l'ànima!

ANDREU

Com m'he distret, Senyor!

GABRIEL

No us ho prengueu així.

ANDREU

I ella ho sap?

GABRIEL

Sí.

ANDREU

I que hi diu? Respon-me!

GABRIEL

Ella... també m'estima.

ANDREU

Doncs, no hi penseu, en casar-vos! No! De primer ane tu't trec de casa i a la Marió la faig tancar en un convent!

GABRIEL

Ens matareu a tots dos!

ANDREU

No vui ser responsable davant de Déu i de la teva mare de les vostres bogeries.

GABRIEL (*am gran prec*)

Pare!

ANDREU

Quin disgust me dones, Gabriel! A les meves velleses! Jo que estava tant content i orgullós de tu!

GABRIEL

¿Voleu res més hermós que veure-m casat am la Marió estimant-la força?

ANDREU

La meva il·lusió era veure-t servint a Déu.

GABRIEL

Que no se'l serveix oferint-li les flors de la terra?

ANDREU

No puch resignar-m'hi! Has d'acabar la carrera!

GABRIEL

Que voleu que sigui un mal sacerdot?

ANDREU

Has de complir lo que vas prometre!

GABRIEL

Que voleu que sigui un hipocrita? No hi ha res tant odiós com l'hipocresia! Jo vui tenir conviccions! Vui viure'ls meus ideals!

(Compareix la Marió per la porta del replà de l'escala.)

ESCENA XI

ELS MATEIXOS, MÉS LA MARIÓ

ANDREU (*veient a la Marió*)

Marió.

MARIÓ

Què maneu, oncle?

ANDREU

Vine, vine.

MARIÓ (*acabant de baixar l'escala*)

Ja vinc.

ANDREU

Què feies a dalt?

MARIÓ

He anat a mudar les flors de l'oratori.

ANDREU (*am satisfacció*)

Ah! Sí?

MARIÓ (*amb humilitat*)

Sí, oncle.

ANDREU

T'agrada molt, veritat, que en Gabriel sigui sacerdot?

MARIÓ

Sí, que m'agrada.

ANDREU

De debò? No't sabria greu que deixés la carrera?

MARIÓ (*am veu baixa*)

Sí, que me'n sabria!

ANDREU

I si fos perquè l'haguessin temptat i volgués casar-se, encara te'n deuria saber doble, oi?

MARIÓ (*am dolor*)

Sí!

ANDREU

Sembla que s'ha posat al cap que s'ha de casar am tu.

GABRIEL

Pare!

ANDREU

Que hi dius an això?

MARIÓ (*molt baix*)

Que s'ha de recordar de la seva mare.

ANDREU

Ho veus, Gabriel?

GABRIEL

La Marió m'estima!

ANDREU (*a la Marió*)

Tu: que no sents an en Gabriel?

MARIÓ (*am gran prec*)

Oncle!

ANDREU

Estima-l com a cosí, com a germà, si vols; mai com a enamorat! No te l'escoltis! No vulguis que, per culpa teva, deixi de complir la prometensa que va fer a la seva mare. No ho vulguis! (*La Marió's posa a plorar.*) I ara!

GABRIEL

Pobra Marió!

(*La Marió, tot plorant, se'n va a seure a una cadira d'aprop de la finestra. Seguidament, per l'esquerra del fons, compareix en Florenci rient am joia.*)

ESCENA ÚLTIMA

ELS MATEIXOS, MÉS EN FLORENCI

FLORENCI

Gabriel! Gabriel!... Ah! (*Deturant-se al llindar de la porta.*)

ANDREU

No's retiri, no: ja pot acostar-se.

FLORENCI (*am delicadesa*)

Es que...

ANDREU

No hem d'ocultar-li res. Al cap i a la fi, lo que ara veu gaire bé tot és obra de vostè.

FLORENCI (*en to natural*)

Expliqueu-vos...

ANDREU

Vostè també és d'aquells que tiren la pedra i amaguen la mà.

FLORENCI

Us enganyeu. Jo, en tots els meus actes, presento sempre la cara.

ANDREU

Doncs per què's volia retirar?

FLORENCI

Per prudencia, Andreu. Perquè l'escena que estic presenciant pot-ser té un caracter un xic massa intim i no voldria ser indiscret.

GABRIEL

No, Florenci, no.

FLORENCI (*avançant*)

El teu pare, de la manera que parla, sembla que m'acusi.

ANDREU

Sí, que l'acuso! (*La Marió segueix plorant.*)
L'acuso d'haver vingut aquí pera desenca-
minar al meu fill! Vostè li ha despertat un
sentiment fatal per ell.

FLORENCI

Li he despertat?...

ANDREU

Sí.

FLORENCI

Senyal que ja'l tenia.

ANDREU

Vostè, am les seves prèdiques, li ha fet renéixer...

FLORENCI

Sí, el sentiment d'amor, l'etern, el més fecondant, el que viu tot-hom i del qual ningú se'n pot sustreure! Però no he sigut jo qui ha obrat aquest prodigi: ha sigut la Vida, la Naturalesa, amb els seus sospirs de mare cterna. Jo no he fet més que ajudar-hi. La Marió i en Gabriel s'estimen. (*Senyalant a la Marió.*) Mireu-la, mireu-la com plora! (*Acostant-s'hi.*) Marió, no ploris, no ploris, que jo't defenso!

GABRIEL (*molt emocionat*)

Florenci!

ANDREU (*anant-se'n cap al fons*)

No sé quin sant me deté!...

FLORENCI

Marió, Gabriel: estimeu-vos! Canteu l'amor, l'amor que enjoia la terra! A viure!

(*La Marió esclata en un plor dolorós. En Florenci i en Gabriel s'abracen.*)

CAU EL TELÓ PAUSADAMENT

ACTE TERCER

La mateixa decoració dels actes anteriors.

És a les darreries d'estiu, al caient de la tarda.

El paisatge comença a tristejar.

ESCENA I

LA MARIÓ I EN GABRIEL

MARIÓ (*assegada aprop de la taula*)

Ont és l'oncle?

GABRIEL (*dret al costat de la Marió*)

Deu ser a dalt.

MARIÓ

I en Florenci?

GABRIEL

Es al cafè amb aquells tres. Pobre xicot!
Me fa una pena!..

MARIÓ

A mi també!

GABRIEL

Sempre aquella tos i aquell panteig!...

MARIÓ

Avui estava molt content.

GABRIEL

El sentissis! No'n té pocs de plans!... I
quines il·lusions! Jo crec que'l fa viure l'es-
perança.

MARIÓ

No's desanima mai!

GABRIEL

Però'm sembla que va morint lentament.
Els arbres ja groguegen i comencen a caure
fulles. Quan arribi la tardor...

MARIÓ

Vols dir que està tant malalt?

GABRIEL

No veurà l'hivern!

MARIÓ

Déu meu!

GABRIEL

Però, així i tot, encara somnia en la vida forta, en una vida de joia. La seva imaginació li fa veure'l món rialler.

MARIÓ

Es tant bo!

GABRIEL

Per mi'l seu esperit delicadíssim sent anyorances.

MARIÓ

Vols dir?

GABRIEL

Si en Florenci hagués trobat un cor generós, capaç de comprendre-l i estimar-lo, jo no diré que no hagués mort d'aquesta... però estic segur que hauria allargat bastant.

MARIÓ

Pot-ser sí.

GABRIEL

I ell hi té dret, a ser estimat. Ell, que ha semblat tant d'amor!

MARIÓ

Oh, sí!

GABRIEL

Ha fet com les flors: tot ho ha brindat als altres: les fulles i l'aroma, el còs i l'ànima. Ha viscut molt depressa!

MARIÓ

I no ha trobat una noia del seu braç?

GABRIEL

No. No pas com ell l'ha idealisada. El poeta, amb els seus cants, inspira amor als altres, sense ser correspost.

MARIÓ

Que és trist haver de morir tant jove!
(*Curt silenci.*)

GABRIEL

Ja ho sap que demà te'n vas de casa?

MARIÓ

Que no li has dit tu?

GABRIEL

No he gosat... No te'n vagis, Marió!

MARIÓ

Tot és inútil. Ton pare ja està convingut am l'oncle de Vilamajor, i, per més que jo'm resistís, tampoc ne treuria res!

GABRIEL

I un cop tu siguis fóra, digues, com quedem nosaltres dos? Deixarem morir la nostra estimació?

MARIÓ

Alabat siga'l cel! Pot-ser és la nostra estrella.

GABRIEL

Doncs jo no puc resignar-m'hi.

MARIÓ

Què penses fer?

GABRIEL

Seguir estimant-te. La meva voluntat no's torç!

MARIÓ

Deixem-ho córrer tot, Gabriel!

GABRIEL

Es impossible!

MARIÓ

Ton pare ja comença a tenir anys; si no segueixes els seus consells i no't sacrificues per ell, pots escursar-li la vida. Sacrifiquem-nos, nosaltres que som joves!

GABRIEL

Precisament perquè som joves hem de pensar en l'endemà.

MARIÓ

No, no, Gabriel!

GABRIEL

Si te'n vas, jura ser-me fidel, que jo vindré a trobar-te.

MARIÓ

Com m'encises i jugues amb el meu cor!

GABRIEL

Esperança meva! Que t'estimo!

MARIÓ (*abaixant el cap*)

Gabriel!

GABRIEL

Que t'estimo!

(Se sent tossir a l'Andreu, que apareix tot seguit per la porta de l'escala. En Gabriel, al sentir al seu pare, se separa de la Marió.)

ESCENA II

ELS MATEIXOS, MÉS L'ANDREU

ANDREU

Encara no ha tornat en Florenci?

GABRIEL

Me sembla que no trigarà gaire.

ANDREU

Aont ha anat? Al Casino?

GABRIEL

Sí, amb aquells tres.

ANDREU

Com deu fer-hi de les seves!

GABRIEL

Cada diumenge hi va pera distreure-s una estona.

ANDREU

Aixís se distreu? Més valdria que procurés pera la seva salut...

GABRIEL

Es clar que sí. Però un xic de distracció li convé molt.

ANDREU

Si anés al cafè pera passar l'estona, ningú hi tindria res que dir; però com que la seva deria és una altra...

GABRIEL

En Florenci no és pas lo que vos us creieu.

ANDREU

Tu sí que no'l veus com és. T'has tornat gaire bé com ell. Jo no l'hagués admès a casa! Però qui s'havia de pensar que de pares tant honrats ne sortís un xicot aixís!

GABRIEL

Que no és honrat en Florenci?

ANDREU

Sí; això sí... Però'l seu comportament fa més mal que bé.

GABRIEL

Quin mal fa?

ANDREU

I goses preguntar-ho?

GABRIEL (*prudement*)

Es que vos us mireu el món d'una altra manera...

ANDREU (*enfadat*)

Com s'entén! Gabriel: això és faltar-me al respecte.

GABRIEL

No és aquesta la meva intenció.

ANDREU

I tu ho creus digne lo que ell ha fet am nosaltres? A veure, recull la teva consciencia i digues la veritat.

GABRIEL

Pregunteu.

ANDREU

Si en Florenci no hagués vingut an aquesta casa hauries tu deixat la carrera?...

GABRIEL (*després d'un petit esforç*)

Pot-ser no.

ANDREU

Com pot-ser no!

GABRIEL

Jo, com ja sabeu, no hauria sigut un bon sacerdot: mai he sentit vocació.

ANDREU

Abans bé'n senties!

MARIÓ

(acostant-se a l'Andreu, somrient am trislesa)

Oncle...

ANDREU

Ja veus, Marió, el teu cosí: no'n té prou en ser ell un desgraciat, que fins te vol perdre a tu.

MARIÓ

Nosaltres us estimem molt.

ANDREU

Si m'estimessiu m'obeirieu!

MARIÓ

Què voleu que faci jo?

ANDREU

Que t'oblidis d'en Gabriel, que l'esborris del teu pensament. Quan vaig dir-te que no volia que us estimessiu, me vas prometre oblidar-te'n. Per xò no't vaig treure tot seguit de casa.

MARIÓ

Pobra de mi!

ANDREU

Tu vols que la gent ens bescanti, quan sapiguen lo que passa entre nosaltres i et vegin fòra del poble.

MARIÓ

Perdó, oncle, perdó!

ANDREU

En tot aquest temps tu no has fet cas de les meves paraules. Has cregut més aviat an en Gabriel que ane mi...

GABRIEL

Perquè m'estima. Perquè, com jo, no pot governar el seu cor.

ANDREU

El cor, quan convé, se'l domina.

GABRIEL

No pas quan s'estima tant!

ANDREU

Sempre!

GABRIEL

Pare: això no és possible.

ANDREU

Doncs jo ho lograré, am l'ajuda del cel i

dels teus oncles de Vilamajor. Ells, mellor que jo, vetllaran per aquesta pobra criatura.

GABRIEL (*amb ardidesa*)

Ni'ls oncles ni ningú podran res contra nosaltres.

ANDREU

Què dius ara!

GABRIEL (*molt decisiu*)

No, que no podran res!

ANDREU

Me desobeeixes!

GABRIEL

Lo que vosaltres voleu fer am la Marió i am mi no és just: és crudel; més que crudel: és inhumà!

ANDREU

Fill! Que estas dient!

GABRIEL (*ben convençut*)

Si! Es inhumà lo que feu!

ANDREU

Gabriel: reflexiona lo que dius!

GABRIEL

Si vos treieu a la Marió de casa, jo aniré a recullir-la, siga allà on siga, encara que la tanqueu entre reïxes! Es meva! Es la meva vida! La vui per damunt de tot!

ANDREU

Doncs demà la duré an els teus oncles!

GABRIEL

No ho feu pas!

ANDREU

Demà! I vés en compte, t'avisó, a fer lo que acabes de dir-me!

GABRIEL

No me'n desdic!

ANDREU (*amenaçant-lo*)

Gabriel!

GABRIEL (*am gran prec*)

Pare: ¿que no ho veieu que no és just matar un sentiment tant gran com el meu? Si m'estimeu, tingueu-me compassió!

ANDREU

Vés-te'n del meu davant!

GABRIEL

No'm tracteu així! No us mireu l'amor com un pecat, que no ho és, no!

MARIÓ (*en to suplicant*)

Oncle!

ANDREU

No vui escoltar-vos més! Tots dos me mateu!

(Desapareix, molt emocionat, per la porta de l'esquerra. La Marió i en Gabriel queden apesaratats.)

ESCENA III

LA MARIÓ I EN GABRIEL

MARIÓ

Pobre oncle!

GABRIEL

Marió, no'm deixis a miç camí!

MARIÓ

Si no puc deixar-te!

GABRIEL.

M'estimes força?

MARIÓ

Més que ane mi mateixa!

GABRIEL

Ho dius ben convençuda?

MARIÓ

Sí! I ton pare?

GABRIEL

Però, quin mal fem estimant-nos?

MARIÓ

Que s'ha de sofrir!

GABRIEL

Doncs jo no ho vui, que tu sofreixis!

MARIÓ

Pobres de nosaltres!

ANDREU (*desde dintre*)

Marió!

MARIÓ

Sents? Ton pare'm crida. Me n'hi vaig.

GABRIEL

No't rendeixis!

MARIÓ

No temis!

ANDREU (*també desde dintre*)

Marió!

MARIÓ

Torna a cridar-me.

GABRIEL

Espera... escolta...

MARIÓ

Deixa...

GABRIEL

No t'espantis!

MARIÓ

No!

GABRIEL

Ets meva, ets meva!

MARIÓ

Tota teva!

(La Marió desapareix per la porta de l'esquerra. Llarc silenci. En Gabriel queda amb el cap baix, molt pensatiu. Després, somrient, se passeja per l'escena, i tot

d'una, com si li acudís una idea, se'n va per l'escala precipitadament. Al cap d'una estona compareixen per la dreta del fons en Florenci, l'Enganya-amos, el Ros i en Llec. Venen conversant. En Florenci va amb un trajo de llana de color de cendra, berret tou, negre, amb les ales un xic caigudes, i un mocaòr de seda al coll, ben abrigat. Està molt palid. Els tres ullims vesteixen com en el segon acte.)

ESCENA IV

EN FLORENCI, L'ENGANYA-AMOS, EL ROS
I EN LLEC

FLORENCI (*entra tussint i poc a poc, afadigat*)

Veieu?... Veieu com no he hagut de deturar-me pera reposar? Si això no és res... Un cop se me n'hagi anat aquesta tos...

ENGANYA-AMOS

Es clar que sí! Per valents, nosaltres dos.

ROS

I jo.

ENGANYA-AMOS

Tu també. Sobre tot per la ballaruga.

FLORENCI (*somrient*)

I en Llec no, pobre xicot?

LLEC

Jo rai!

FLORENCI (*am somriure dolç*)

Tu ets molt sofert i molt bo. Ets com una flor humil que no espargeix l'aroma.

LLEC (*mirant a terra i somrient agrait*)

Quina comparança!

FLORENCI

Com furga'l teu cervell... veritat?... com furga pera comprendre'l misteri de la vida! Que m'estimes, oi?

LLEC (*vergonyós i emocional*)

Oh! Jo...

FLORENCI

Ja t'ho conec i t'ho agraeixo. Jo també us estimo a vosaltres. Així que'm trobi mellor, ja veureu quina sorpresa us preparo!

ENGANYA-AMOS

Alguna cargolada, pot-ser?

FLORENCI

No: una altra cosa.

ROS

Que hem d'armar un sarau?

FLORENCI

Cah, home, cah!... Una cosa més nova...
més nova!

ENGANYA-AMOS

Apa aquí, barrinem! (*Posant-se a meditar.*)
A veure si'm cremo!

FLORENCI

Ja us ho diré: no vui que us escarrasseu.

ENGANYA-AMOS

No. Deixi-m provar si ho endevino. Jo, en
això de les endavinalles, sent marrec, hi era
molt avispat.

FLORENCI

Mireu: aixís que estigui reforçat vui por-
tar-vos a tots tres a Barcelona, ben vestits,
ben empolainats i am força humor.

ENGANYA-AMOS

De debò?

ROS

A Barcelona?

FLORENCI

Sí. I, en sent-hi, ens passejarem tot el dia en cotxe.

ROS

En el cotxe de casa seva?

FLORENCI

Just. Farem denteta als senyors.

ENGANYA-AMOS

Alça, Llec, quina patxoca faras!

FLORENCI

Vui que us vegin, així, ben colrats pel sol, llençar els diners a grapats. Vui que mengueu i beveu de tot lo mellor que produeix la terra, que també us pertoca, també.

ENGANYA-AMOS

Renoi, quina xirinola farem!

ROS

Jo sembla que ja m'hi trobi!

ENGANYA-AMOS

Ros: anirem a veure ballarines!

ROS

Apa, Llec!

LLEC

Deixa...

ROS

I fumarem cigarros de l'Habana.

ENGANYA-AMOS

D'aquells tant llarcs!

ROS

D'aquells que porten lliga-cama.

LLEC

No; jo no.

ROS

Tu no? Per què?

LLEC

Jo no vindré... Rebaixaria al senyor Florenci.

FLORENCI (*somrient*)

No, home, no.

LLEC

Aquí, al poble, tot lo que vulgui... i encara segons què. A Barcelona jo no sabia anar-hi am vostè de company... (*Tement haver-lo ofès.*) Bé... dispensi.

FLORENCI

Si aquest és el meu gust!

ENGANYA-AMOS

Però... ja'ns escauran a nosaltres aquestes coses?

FLORENCI

Com a tot-hom.

ENGANYA-AMOS

Ja ho sentiu, toca-sons; ja ho sentiu. Apa, ull viu, vosaltres que sou joves!

ROS

Jo rai! Temps ha que ho tinc per ben vist. El dia que m'hi posi!...

LLEC (*en to concentrat*)

Jo no sé què ho fa que sigui d'aquesta manera.

ROS

Ja n'ets de ruc, ja!

LLEC

Sí, que'n sóc, sí! Malvinatge! Sempre estic rumiant, rumiant, i mai trec l'entrellat de res!

ROS

Perquè ets aixís!

ENGANYA-AMOS

Ja ho hem vist florir lo que'ns ha dit el senyor Florenci. Jo no ho veuré granar... Si un hom se pogués descarregar d'aquesta garba d'anys!

FLORENCI

Vos, en la vostra joventut, vareu fer massa tabola.

ENGANYA-AMOS

Sí, lo mateix que'l Ros. Al darrera dels saraus, me vaig distreure de tot. M'he fet vell anant d'aquí en enllà, sempre mudant de casa, com el pare. (*Els ulls li espuirnegan.*) He estat pedra movedissa que enlloc ha posat molça.

FLORENCI

Sou un bon home!

(*Curt silenci.*)

ENGANYA-AMOS (*cambiant de to*)

Bé: ja'n parlarem una altra hora, oi?

FLORENCI

Sí. No ho deixem córrer pas.

ENGANYA-AMOS

Apa, nois: que anem a donar gra als matxos?

ROS

Anem-hi!

ENGANYA-AMOS

No estarem gaire, senyor Florenci.

FLORENCI

Després us ensenyaré una cosa.

ENGANYA-AMOS

Ah! Sí?

FLORENCI

Sí.

ENGANYA-AMOS

Som-hi, minyons?

LLEC

Som-hi.

ROS

Apa!

(L'Enganya-amos, el Ros i en Llec desapareixen per l'esquerra del fons.)

ESCENA V

EN FLORENCI, SOL. DESSEGUIDA EN GABRIEL
I LA MARIÓ

(En Florenci, tussint, se'n va a mirar per la finestra, que està tancada. Llarc silenci. Apareix en Gabriel per l'escala.)

GABRIEL

Hola, Florenci!

FLORENCI *(girant-se)*

Ah! Tu, Gabriel?

GABRIEL

Que tal, t'has divertit gaire?

FLORENCI

Molt. Cregues que he disfrutat, aquesta tarda.

GABRIEL

Me n'alegro, home.

FLORENCI

I tu per què no has vingut?

GABRIEL

Ja ho saps... No veus que an el pare li sap greu?

FLORENCI

Mira, mira la Marió. (*Veient an aquesta, que torna per la porta de l'esquerra.*) Que ve tristeta!

MARIÓ (*am somriure trist*)

No, no ho cregui, senyor Florenci.

FLORENCI

Veus jo que alegre estic?

MARIÓ

Jo també. Més de lo que vostè's pensa.

FLORENCI

No m'enganyes?

MARIÓ

No l'enganyo.

FLORENCI (*cambiant de to*)

Ja voldria haver passat l'hivern!... Quina Primavera més florida se'ns prepara! Oi, Gabriel?

GABRIEL

Una Primavera d'amor.

(Compareix l'Andreu per la porta de l'esquerra.)

ESCENA VI

ELS MATEIXOS, MÉS L'ANDREU

ANDREU (*en to una mica aixut*)

Ah! Ja hem tornat del cafè?

FLORENCI

Per cert que he passat una estona ben distreta.

ANDREU

Oh! Anant amb aquells tres!...

FLORENCI

Són molt dignes de venir am mi. Són tres cors generosos, i per xo'm satisfan.

ANDREU (*amb ironia*)

I per res més?

FLORENCI

Pot-ser sí.

ANDREU

Digui que també li agraden perquè l'escolten i l'aplaudeixen.

FLORENCI

Andreu, parreu en un to tant irònic que, la veritat, no sé a què ve ara.

ANDREU

Prou que ho sap. Però, gràcies a Déu, ja ho tinc resolt!

FLORENCI (*molt admirat*)

Què voleu dir?

GABRIEL (*suplicant*)

Pare: no expliqueu res!

FLORENCI (*seriament admirat*)

Però, què significa això? Gabriel: per què recomanes silenci al teu pare? Quins projectes teniu? (*Dirigint-se a l'Andreu.*) Que us faig nosa, pot-ser? Que us heu posat d'acord amb els meus pares? Digueu. Expliqueu-vos.

ANDREU

Ja veurà, Florenci: haig de ser-li franc.

FLORENCI (*tussint amb molta fadiga*)

Digueu...

GABRIEL

No, pare!

ANDREU

Jo havia determinat allunyar a la Marió...

FLORENCI

I creieu vos que, allunyant-la d'aquí, d'aprop del vostre fill, lograreu apagar el seu amor?

ANDREU

Jo volia que en Gabriel complís la prometença que un dia va fer a la seva mare.

FLORENCI

Ell estima a la Marió.

ANDREU (*amb ironia concentrada*)

Ell!... Ell l'estima!

FLORENCI (*molt sorprès*)

Que voleu dir... que jo...?

ANDREU (*en veu baixa*)

Sí.

FLORENCI (*somrient*)

Que no ho sents, Marió? Que no sents al teu oncle? (*Dirigint-se a l'Andreu.*) Que'n

sóc de pervers als vostres ulls! (*Am gran serenitat.*) Que poc me coneixeu, Andreu! ¿Vos no concebiu que en aquest món, en aquest món de miseries, hi hagin ànimes generoses que, com la meva, s'interessin i se sacrifiquin per la felicitat dels altres?

ANDREU (*en to conciliador*)

Veurà, Florenci: jo am vostè no puc discutir-hi. Lo que sí li sostinc és que la seva estada a casa no m'ha portat més que disgustos.

FLORENCI

A veure, explica-t, Marió. (*Am molta serenitat.*) T'he dit mai...?

MARIÓ (*suplicant*)

Florenci...

GABRIEL

Però, home...

FLORENCI

Es que'l teu pare pot-ser té raó; sinó que ell, tot i sent un bon home, no comprèn la meva bondat.

ANDREU (*en veu baixa*)

Vostè dirà...

FLORENCI

Jo estimo a la Marió, però a la meva manera: com estimo a tot-hom, am generositat humana. An ella, ignocenta i delicada, la miro com una filla de la Santa Poesia. Jo no seré mai esclau de les gracies d'una dòna única. Jo adoro la Bellesa, i per xo canto l'amor fecondant, hermozejador de la vida.

ANDREU (*no comprenent-lo*)

Què vol dir amb això?

FLORENCI

¿Que no veieu que la Marió i en Gabriel s'estimen tant? Per què us afanyeu en desviar les seves voluntats?

ANDREU

Ja he dit que ho tenia resolt.

FLORENCI

Què voleu fer?

ANDREU

Ara ho veurà. Tu, Marió: respon-me am serenitat.

MARIÓ (*molt humil*)

Maneu, oncle.

ANDREU

Digues: estimes an en Gabriel? (*La Marió abaixa'l cap, sospirant fonament.*) L'estimes o no?

MARIÓ (*en veu baixa*)

Sí.

ANDREU

Estas ben resignada am la teva sort?

MARIÓ

Sí, oncle.

ANDREU

Doncs, bé: jo, contra la meva voluntat, no més que pera evitar un mal major, us dono'l consentiment pera que us caseu.

GABRIEL (*molt agrait*)

Pare!

FLORENCI

Al fi heu sigut generós.

ANDREU

Consti que és contra la meva voluntat.

GABRIEL

Pare! Pare!

ANDREU

(abraçant au en Gabriel, molt emocionat)

Me fas por, fill meu! Me fas por i t'estimo massa! Casa-t tant aviat com vulguis: per mi com més prompte mellor. Me faries viure amb engunia! Com t'has tornat! Com t'has tornat!

FLORENCI

Vaja, home, alegreu-vos!

ANDREU

(desprenent-se dels braços d'en Gabriel i anant a seure a una cadira d'aprop de la taula)

Quina vergonya quan ho sapiga la gent!

(Queda molt abatut. Després d'un llarc silenci torneu per l'esquerra del fons l'Enganya-amos, el Ros i en Llec.)

ESCENA VII

ELS MATEIXOS, MÉS L'ENGANYA-AMOS, EL
ROS I EN LLEC

ENGANYA-AMOS

Ja tornem a ser aquí.

ROS

(treient-se brins de palla de damunt del vestit)

Té: sempre se m'han d'arrapar brins de palla!

ENGANYA-AMOS

I deixa, home!... Si això encara guarneix!

ROS

Oh! Es que porto la roba de les festes.

ENGANYA-AMOS

Ai, noi, que mires prim!

FLORENCI (*molt content*)

Us faig assaber que ja he enllestit la meva obra.

ENGANYA-AMOS

Ah! Sí?

FLORENCI

Avui, aquesta matinada.

ENGANYA-AMOS

Com acaba, com acaba?

ROS (*acostant-se*)

A veure...

FLORENCI

Acaba amb «El plany de l'estiu».

LLEC (*somrient*)

Que deu ser bonic!

ENGANYA-AMOS

I és trist això?

ROS (*amb enfasi*)

Home! Que no teniu orelles?

ENGANYA-AMOS

Però si l'estiu no's plany.

LLEC

Prou que ho sap el senyor Florenci.

ROS

Que us penseu que és com vosaltres? Tot se queixa en aquest món.

ENGANYA-AMOS

Vaia, vés, poca-solta! (*An en Florenci.*)
Que no'ns ho vol llegir?

FLORENCI

No faltaria més! Us he llegit tota l'obra i no voleu que us llegeixi'l final? Marió.

MARIÓ

Què mana?

FLORENCI

Vols fer-me'l favor d'anar a dalt a la meva

sala a buscar aquella carpeta plena de papers que hi ha damunt de la taula?

MARIÓ

Sí, senyor.

GABRIEL

Florenci: no llegeixis, home! Te cansaras. Espera en havent sopat, que tindras més coratge.

FLORENCI

No'm cansaré, no. Al contrari: si'l llegir encara m'anima. (*Dirigint-se a la Marió.*) Me fas l'obsequi?

MARIÓ

Am molt gust.

(*Se'n va per l'escala. Curt silenci.*)

ESCENA VIII

ELS MATEIXOS, MENYS LA MARIÓ

GABRIEL

Vès ara per què t'has d'amoinar...

ANDREU

No sé que'n treu d'ensenyar els seus escrits an aquests.

FLORENCI

Tot-hom hi té dret, a la Poesia. Pot-ser no hi hauria tanta maldat al món si'ls poetes fossin més generosos.

ANDREU

Però, que's creu que l'entenen?

FLORENCI

Per què no m'han d'entendre?

ANDREU

Jo estic en que'ls fa més mal que bé. Cregui-m, Florenci, cregui-m: vostè, am les seves histories, atabala l'enteniment dels pobres que no tenen lletra. Jo no li nego'l merit... Però hi han coses que no són pera tot-hom.

FLORENCI

L'art és pera tots. Precisament la meva obra actual tota ella és popular.

(Torna la Marió am la carpeta d'en Florenci.)

ESCENA IX

ELS MATEIXOS, MÉS LA MARIÓ

MARIÓ

Si és servit. Es això?

FLORENCI

Això mateix. Gracies, Marió.

GABRIEL

Però, home, espera més tard: espera al vespre.

FLORENCI (*amb ironia fina*)

En comptes del rosari?

GABRIEL

Aquesta tarda deus haver enraonat molt i pot-ser has fet massa exercici. No sents un xic de fatiga?

FLORENCI.

Que't penses que m'estic morint? (*Molt animós.*) Vès què diu el metge.GABRIEL (*somrient*)

No vui dir això, Florenci.

FLORENCI

Ja veuras que depressa'm posaré bo! Si ara no més me molesta la tos... aquesta mica de tos. De gana no me'n falta... Si tinc de fer unes obres encara!...

GABRIEL

Es clar que sí! Però si tant n'abuses!... Ja ho veig que cada dia't vas trobant mellor; però pensa que torres més altes cauen.

FLORENCI

Bah, bah, deixa-t de sermons! Jo'm sento fort (*tus*) i no desdic per res. (*Desfà' ls lligams de la carpeta i en treu els darrers fulls, manuscrits. A l'Enganya-amos, el Ros i en Llec.*) Veieu aquests fulls de paper?

ENGANYA-AMOS (*en veu baixa i trista*)

Prou.

FLORENCI

Doncs són el terme de la meva obra; són la coberta d'aquest petit edifici que jo, aquí, entre vosaltres, he aixecat a la Poesia. He arribat al cim, com veieu, més brau i més encoratjat que al començament. Visc, visc la vida forta! Enlairem, doncs, la bandera de l'esperança!

ENGANYA-AMOS

(molt emocionat i en veu baixa)

Digui... digui.

LLEC

Vostè és massa bo, senyor Florenci!

FLORENCI

Veniu, veniu aprop meu. *(Se'n va a seure en el silló de prop de la finestra. L'Enganya-amos, el Ros i en Llec el segueixen.)*

ANDREU

(concentrat, passejant-se pels fons)

Badocs, més que badocs!

FLORENCI

Que m'escolteu?

ENGANYA-AMOS

Sí, senyor, sí.

FLORENCI

Doncs començo. *(Se disposa a llegir, però al punt que va pera agafar el manuscrit, mirant entorn seu, diu amb accent molt dramàtic:)* No sentiu fred?

ROS *(de bona fe)*

No... no'n fa pas, encara.

ENGANYA-AMOS (*molt ràpid*)

Que sí, home, que sí! Jo de bona gana ja voldria veure la llar ben encesa! No veus que fa aquest temps tant boig?

ROS (*comprenent l'intenció*)

Ah! Sí!

FLORENCI

Oi que sí que'n fa, de fred?

ENGANYA-AMOS

(*aixecant-se les solapes del gec*)

Gaire bé com en el pic de l'hivern!

FLORENCI

I veieu que és estrany: jo suo. (*S'aixuga la suor del front.*)

ENGANYA-AMOS

Alça, noi, quines torrades més maques farem aquest hivern!

FLORENCI (*somrient esperançat*)

Sí, que les farem, sí!

ENGANYA-AMOS

Aquells tragos de mistela que hi clavarem!

FLORENCI

I que n'hem de contar de coses, tots ple-
gats, a la vora del foc!

ENGANYA-AMOS

Jo sé una rondalla d'una bruixa, més estra-
nya! N'hi ha pera passar una bona vetlla.

FLORENCI

Doncs, gardeu-la pera quan arribi l'hora.

ROS

Jo us explicaré tot lo que m'ha passat
anant pels envelats de les festes majors
d'aquests volts, que estic segur us en fareu
creus.

FLORENCI

Farem com les formigues: disfrutarem del
treball avançat a l'estiu.

ENGANYA-AMOS

Això mateix.

FLORENCI (*aixugant-se'l front*)

Quin fred i quina suor!

GABRIEL

Ho veus com estas fadigat?

FLORENCI

No, home, no.

MARIÓ (*acostant-se an en Florenci*)

Vol pendre alguna cosa abans de sopar?
(La Marió se'n va a seure aprop de la taula.)

FLORENCI

No; gracies, Marió. Després no tindria
 gana. Ara vui llegir «El plany de l'estiu».

ANDREU (*desde'l fons*)

Quina taleia!

FLORENCI

Apa, escolteu. (*Llegeix.*)

«L'estiu se marceix.
 El sol l'enrogeix
 i el besa agrait.
 L'estiu ha florit
 i arreu ha granat.
 Els fruits que ha deixat,
 ja l'home, amatent, per tot ha cullit
 am goig infinit.

La terra no mor:
 al fons del seu cor
 la vida fa niu,
 servant-hi'l caliu

am que engendrarà sa filla encisera:
la verge que té per nom Primavera.

Somorta a l'hivern,
s'afanya covant
el foc pur i etern
que va germinant
les fulles i flors d'halè luxuriant.

L'estiu és ben mort!
Ja l'aire del nord
mustiga la terra.
Al pla i a la serra
ni'n queda record,
del verd lluminós dels arbres gemats,
on, ben amagats,
els pobres aucells, al bo de l'estiu,
vetllaven llur niu.

Am quin tremolor
les fulles cruixeixen!
Ja totes pateixen
del mal de tardor,
caient cor-ferides i am freda grogor...
El vent, bo i cantant,
les va agombolant.
Qui sap on les porta!
La vida és molt forta!
La vida és sofrenta,
i am sava bullenta
se va eternisant.

Que vingui l'hivern, que vingui plorant!
(Posant-se afonic.)

Que's geli la terra,
 que nevi en la serra
 i faci un fred viu
 matant a l'estiu,
 que arreu els amants farem nostra via
 servint-nos de guia
 l'amor terrenal, que sempre reviu.»
 (*Deixa de llegir, pantejant i tussint am molta
 pena.*) M'ofego!...

GABRIEL

Deixa estar la lectura... Ja l'acabaras una
 altra hora.

FLORENCI

No: vui acabar-la ara. (*Torna a tussir.*)
 Obriu aquesta finestra... (*Se sent remor de
 vent i de fulles.*)

ENGANYA-AMOS

(*obrint una mica la finestra*)
 Així?

FLORENCI

Més... Més... (*L'Enganya-amos obeeix.*)
 Així. Ara... (*Se va ponent el sol. En Florenci
 torna a llegir, am més passió i am més vehemen-
 cia que de primer, redreçant-se sent un esforç
 suprem.*)

«I al sê a l'hivernada
 tindrem abraçada

la dòna estimada
 damunt nostre cor,
 que'l goig mai se mor,
 que'l goig és etern,
 per més rigorós que sigui l'hivern.»

(Se sent, més vibrant que de primer, la remor de la ventada. Cau damunt d'en Florenci una volior de fulles mortes.) Ah! Quina tristor damunt meu! *(Tot ell s'esgarrifa; la cara se li torna blanca, d'una blancor de mort. Tus molt i s'ofega com si li anés a venir un vòmit.)* No puc més!... No puc més!... *(Li cauen els fulls per terra.)*

ENGANYA-AMOS

Ja'ns ho llegirà demà.

FLORENCI

Sí... ja us ho llegiré demà... demà, sentiu?

ENGANYA-AMOS

Al vespre; sí, senyor.

FLORENCI

Si no fos aquesta tos!... *(Se sent el xisclejar d'un vol d'orenetes. En Florenci s'aixeca i va a mirar per la finestra.)* Ah! Mireu! Mireu quina volior d'orenetes! Com fugen!... Com xisclen!... Que'n són d'expertes! Són més vividores que nosaltres. *(Girant-se.)* Gabriel!

GABRIEL (*acostant-s'hi*)

Què vols, Florenci?

FLORENCI

Ja has triomfat. (*Somrient.*) I tu també, Marió. Que sereu feliços!

GABRIEL

Sí, que'n serem!

FLORENCI

Jo també triomfaré am la meva obra.

(Va defallint per moments. L'Enganya-amos, el Ros i en Llec, comentant en veu baixa l'estat d'en Florenci, poc a poc, molt emocionals, van a agrupar-se vora la llar. Va minvant el xisclejar de les orenetes.)

GABRIEL

Vaia si triomfaras!

FLORENCI

No deixis morir el teu amor!

GABRIEL

No! Mai!

FLORENCI

Estimem... estimem... I recordem-nos,

els que siguem feliços, dels pobres que sofreixen.

GABRIEL

Sí, que'ns en recordarem.

FLORENCI

Mira la Marió... que és hermosa! Acosta-t a nosaltres... (*La Marió s'hi acosta.*) Quina parella fareu! Vosaltres dos sou la Primavera: jo... jo (*somrient am tristesa*) semblo la Tardor. Tardor i Primavera no s'han abraçat mai i nosaltres sí. (*Cau defallit en el silló. Deixen de sentir-se les orenetes.*)

GABRIEL

Florenci: anem a dalt. Anem a dalt, que reposaras un estona.

FLORENCI (*provant d'incorporar-se*)

Quin fred!

GABRIEL (*ajudant-lo a aixecar-se*)

Deixa. Ajuda-m, Marió! (*En Gabriel i la Marió, a pes de braços, ajuden an en Florenci a pujar l'escala. L'Enganya-amos, el Ros i en Llec s'ho miren amb els ulls plens de llagrimas. L'Andreu també.*)

FLORENCI (*pujant l'escala*)

Quins dos puntals més fornits!

GABRIEL

T'agraden?

FLORENCI

Molt! Els tingué a la meva vellesa!

GABRIEL

No te'n faltaran de mellors.

FLORENCI

Vosaltres sí que'ls tindreu, en els vostres fills! Que deuran ser hermosos, els vostres fills!... Me sembla que'ls veig... tots colrats pel sol... am la vermellor de les roselles.

GABRIEL (*somrient*)

Encara que te'n riguis.

FLORENCI (*aturant-se en el replà*)

Vosaltres tingueu forces fills... Jo tindrè forces obres.

GABRIEL

I totes ben inspirades.

FLORENCI

Totes... dedicades a la mare eterna, que m'ha dat vida.

(*Se desmaia. La Marió i en Gabriel l'entren a la seva cambra.*)

GABRIEL

Ajuda-m, Marió!

(Desapareixen.)

ESCENA X

L'ANDREU, L'ENGANYA-AMOS, EL ROS
I EN LLEC*(Després d'un llarc silenci, l'Enganya-amos, ansiós i desconsolat, se dirigeix a l'Andreu, qui està amb el cap baix aprop de la taula.)*

ENGANYA-AMOS

Andreu! Andreu!

ANDREU

Què vols!

ENGANYA-AMOS

Que no ho heu vist! El senyor Florenci s'està acabant!

ANDREU

No serà res: és un desmai.

(Apareix atribuladament en Gabriel al replà de l'escala.)

GABRIEL

Pare! Veniu! Correu!

ANDREU

Verge del cel! (*Puja corrent per l'escala.*)

ENGANYA-AMOS

Andreu: maneu...

ROS

No resteu...

LLEC

Sí: maneu-nos a tots!

ENGANYA-AMOS

Ho sentiu? Maneu.

(Desapareixen l'Andreu i en Gabriel.)

ESCENA XI

ELS MATEIXOS, MENYS L'ANDREU I EN
GABRIEL

ENGANYA-AMOS

(després d'un llarc silenci, anant, neguitós i atribulat, d'un cap a l'altre de l'escena)

Quina desgracia, companys, quina desgracia!

(Curt silenci.)

ROS

Jo me n'hi vaig per si'm necessiten.

LLEC (*pujant l'escala de puntetes*)
 Pobre senyor Florenci!

(*Curt silenci.*)

ENGANYA-AMOS

Què fem aquí parats?

LLEC (*desde l'escala, fent-los callar*)
 Pst!... Calleu!

(*Llarc silenci.*)

ENGANYA-AMOS

Què hi ha? Què sents?

LLEC (*escoltant, parant l'orella*)
 Pst!... No enraoneu.

(*Llarc silenci.*)

ENGANYA-AMOS

Digues si volen que anem a avisar el metge.

LLEC

(*baixant l'escala am molt compte*)
 Calleu, que ve l'Andreu!

ROS

Pot-ser no ha estat res.

(Torna l'Andreu, visiblement apesarat.)

ESCENA ULTIMA

ELS MATEIXOS, MÉS L'ANDREU.

DESSEGUIDA LA MARIÓ I EN GABRIEL

ENGANYA-AMOS *(amb ansietat)*

I el senyor Florenci?

ANDREU

(am dolor, mirant enlaire)

Déu el tinga en la seva santa gloria!

ENGANYA-AMOS *(am veu apagada)*

Mort!

ROS *(molt baix)*

Mort!

LLEC *(am molt sentiment)*

Tant jove!

(Curt silenci. Apareixen la Marió i en Gabriel.)

ANDREU

Preguem per la seva ànima!

(L'Andreu se posa a pregar. L'Enganya-amos, el Ros i en Llec ploren. La Marió, sanglotant, va recullint un per un, i fent-los petons, els fulls de l'obra que en Florenci ha deixat escampats per terra. Els posa ordenadament i am molt comple al damunt del silló, junt amb els demés de la carpa.)

ENGANYA-AMOS *(am ven concentrada)*

Se'ns ha ben post el sol!

LLEC

Pobres dels seus pares!

(L'Andreu segueix pregant. El Ros va pera pujar l'escala, i en Llec, com si n'estés gelós, el detura, pujant-hi ell, poc a poc i sanglotant convulsivament. Quan és al replà, mira a la cambra d'en Florenci i es treu la gorra, acotant el cap respectuosament. L'Enganya-amos se posa a plorar de cara a la paret del fons, i el Ros, recolzat a la barana de l'escala, va aixugant-se'ls nlls.)

ANDREU

(veient que en Gabriel no prega)

Gabriel: que no pregues?

GABRIEL

Que pregui, dieu?

ANDREU

Sí. En Florenci ha mort!

GABRIEL (*am serenitat*)

No ha mort, pare, no: viu i viurà eternament en la seva obra!

(*La Marió, plorant agenollada, acaba de recullir, fent-los petons, els fulls de paper manuscrits que ha deixat en Florenci.*)

CAU EL TELÓ PAUSADAMENT

OBRES DEL MATEIX AUTOR

L'ESCORSÓ,	drama en 3 actes.	2	ptes.
FRUCTIDOR,	» » 4 »	2	»
FOC-FOLLET,	» » 4 »	2	»
LA RESCLOSA,	» » 3 »	2	»
LLADRES,	» » 1 »	1'50	»
OFRENES (poesies).	2	»

EN PREMPSA

EL COR DEL POBLE, comedia dramatica en
3 actes.

EN PREPARACIÓ

SOLEIADES (poesies).

